

ROMAAN

No 4

SISU:

Octave Feuillet: Wanne.
Sven Elvestad: Kullikisa.
Stendhal (Henry Beyle): Armujook.
Sandor Petöfi: Sügisel.
H. Courths-Mahler: Tedretäht.
Tenchi: Külwa!
Michel Corday: Jauksewörd.
Hüing muinasjutt: Nõiduslik peegel.
Kyau-Haku-Sai: Onu nõu.
Leonardo da Vinci: Aforismid.
A. P. Tshehhow: Kaebtusraamat.
P. Grünfeldt: Ei wangu!
Börge Janssen: Haaremí wõre tagant.

KIRJASTUS-ARENG-TALLINN 1923.

Kaubamaja Esto-Muusika

Tallinn, Lai tän. 34

Kõnetraat 10-24

Noodid ja nende kirjastus. Tiiwklawerid, pianiinod, muusikariistad ja nende osad.

Ainuesitused Eestis:

C. BECHSTEIN, Berliinis, tiiwklawerid ja pianiinod. - - - JUL. HEINR. ZIMMERMANN, Leipzīgis, muusikariistad. Uhendatud lawateoste kirjastajad (Drei Masken-Verlag), Berliinis, näitelawa kirjandus: ooper, operetid jne. Koolidele ja seltsidele hinnaalandus.

Hindmõistatus

Nr. 4.

Kuidas saab kolme geomeetrilise joonega kujutada, et läbi wärawa on läinud sõdur ühes koeraga?

Lahendused tulewad saata allolewal blanketil „Romaani“ toimetuslele, Tallinn, Niguliste tän. 16 — kuni 15. märtsini s. a.

Digete lahenduste saatjate nimed avaldatakse „Romaanis“ Nr. 7. Wiimaste wahel esitakse wälja 3 aastatäitu „Romaani“ 1923. a. „Romaani“ talitus.

Hindmõistatuse lahendus.

Nr. 18 (järg).

Lehest: Jacobson.

Mägistelt: Peeter Ilwes, Max Unt.

Põltsamaalt: Salme Ibius, J. Kont,

Cara-Maimu Kaspar, A. Meerits.

Tõstamaalt: Joh. Itter.

Laimjalaalt: M. Klīg.

Rundast: Johannes Kuuler, Artur Lehova.

Merekilast: Ed. Bergfeld.

Kilingi-Nõmmelt: Heint. Bäärš, Karl Mägi, Helene Meilend, Marta Sonk.

Sadalaalt: Willem Danel.

Lamjalalt: Lydia Eijenberg.

Puust: Elwine Grünfeldt.

Abjast: Johann Gross, J. Pāri, A. Tar-

Rottmaat

No 4

Ilmub igaks 1. ja 15. kuupäevaks.

1923

II aastakäik.

Wanne.

Prantjuse kirjaniku Octave Feuillet' romaan.

(Lõpp.)

Midagi ei olnud kaavatsetud, asja olukord on Teid lähendanud ja see lähenemine oli mõõdapääsemata; aja jooksul süvenesid ja kõvenesid sõprusõhmed ja nüüd armastate teine teist; — see on õnnetus, suur õnnetus, — aga seda ei saa muuta ja nüüd on kannis ainult kõige paremat pääseteed leida sellest seisukorrast.

Kõige pealt näib mulle olevat Teie tee selgesti ette ära märgitud: võtke kõig oma julgus kokku, suruge alla ise oma tunded, seisake vastu waprasti otteheidetele, piisatele, isegi kui selle läbi peaksite naeruwääriliseks jääma — põgenege, lahuge, minge, et ei vial enam tagasi tulla!

Alga kui Te seda teete — nagu ma märkisin — siis on ta kadunud! Et Teile, mulle, isegi armajale Jumalale kätte maksta, tormab ta wõlusesse, muutub meeleheitlikuks, toimetab kui meeleetu, ja Teie siil on see, kui ta hullub!"

Desmorteaux peatas filmapilgu. Alga kui ta nägi, et Maurice ainult pea longu lastis ja midagi ei wastanud, jatkas ta:

"Nüüd, armas herra, lubage mind kord uuistada, et preester olen, sest ma tahan Teiega kord selgesti Teie ilmalikus teeles rääkida: Kui Teie ei lahku, waid jääte ja oma lähikaimist proua de Lapavega jätkate, sõpruse katte all, siis on Teie sõbra proua kas kun pärast wõi poole aasta pärast Teie — armuke — jellejuures kahtlete Teie sama wähe kui minagi; — noh, jellepärast, arwan ma, on ikka weel parem, kui ta naisteks wõtate!"

Maurice karjatas:

"Ja jah, ma tean, tean, mis ütelda tahate", ütles preester ellawatist; "hirmus on noort prouat naisteks wõtta, surmapilt filmas ja ülesanne südames, ülesanne, mis herra

de Lapave Teile andis, — jah, see on hirmus, walus, kole, aga, ma kardan, ka ajamus pääsetee, kui tahate taistada, et herra de Lapave leifi ühel päewal — hullub."

"Suur Jumal", ohkas Maurice, "et tema ei saaks autuks, pean minna selleks saama!"

"Mu poeg, wõimalik on ju, et eksin, aga ma usun, oleksin mina ilmalik mees ja mind jeataks embkumma ette, kas ühe naise au ohwerdada, keda ma armastan, wõi enda au, ma wõtan oma au ennemini mängule paneksin kui armastatud naise au."

Maurice ohkas sügawasti.

Siis tõusis ta ja ütles:

"Wabandage, kõrgearline, et Teid nii kawa külitasin!"

Ta siis, kui raul teda wälja saatis, jatkas ta:

"Teie ütlesite seda juba ette: waenlane wõi kaasliidlane — ja nüüd ma olengi — kaasliidlane!"

Weel wõiwul, mis de Frimense unetult mõõda saatis, kippes ta otsus. Ta pidi Mariannega kokku saama, temale asjaloow ära seletama ja nii wõi teistigi sellele wäljakannatama ta seiskorrale lõpu tegema. Wabandataw oli nii edasi elada, funi ta ise ernast oma tunded mustes weel wõis peetta, aga nüüd, eriti pärast preestriga rääkimist, olid ta silmad lahti läinud ja ta nägi selgesti: kui ta niiviisi elu jatkas, kui ta selle olukorra lastis edasi kasta, siis oli ta wariseer ja argpüks — — Parema kõig muu, ainult mitte see olla!

Järgmine päew oli ilus süwepäew; aga pärast lõunat muutus palawus rõhumaiks ja wäljakannatamatuks. Kui Maurice teed mõõda hakkas losji poole minema, kuldas päike termwet maastikku; termwe woog walguist helkis põldudel, ainult horisont oli tuine ja ruttu lähenes

äike. Juba valitjes põllul ja aasal jee kohu-
taru waihus, mis äikese tulekut ennustab.

Kohale jõudes helldi Mauricele, proua mar-
tija wiibiwat aias ja wististi kujukil puies-
teel.

Maurice leidis ta tõesti sealt; Marianne
istus pingil ja luges. See oli sama puiestee,
kui ta temale ta mehe tahte teatanud, selle-
pärast oli jee neile tallis ja nad armastajid
jeda kohta mõlemad.

Täna oli Marianne siin weel põletama
päikese eest warju otsinud, sest päike paistis
siia wähe, mispärast siin ka jahedam oli wi-
bida. Müüd, mil taewas pilwe läinud, walit-
ses siin puude all hämarus ja waihus, nagu
kirikus.

Plus, päiksepaisne naeratus kaunistas Ma-
rianne nägu nooremehes lähemisel, aga jee
kadus lohe, niipea kui ta Maurice tõhisele näole
waatas.

Ta tõusis üles.

„Teil on mulle midagi ütelda, armas jõe-
ber?“ küsis ta kartlikult.

„Jah, Marianne.“

Nad mõtjib istet ja Marianne pööras kart-
likult oma silmad ta näole.

„Marianne“, ütles Maurice, „elu, mis
elame, ei wõi ega tohi edasi kesta. Teie hea
nimi kannataks jelle all ja siis mängin ma wa-
riiseeri oja, mis mind wihastab, sest, tõesti, Ma-
rianne, mina armastan Teid kui armastaja ja
mitte kui sõber; jee peab lõppema, sest muudu
pealkite mind lõpuks wihkama, nagu ma hat-
tan juba iseenast wihkama ja põlgama. Aga
ma ei taha lahkuda, kui Teie ise jeda ei käsi,
aga kui ma pean jääma, siis olge nii armu-
line ja mõtke omale minu nimi, sõnaga: Teie
peate mu naiseks jaama . . . Ma tean, mis
ülken ja teen, uskuge; tean, et jee, mis Teile
esitan, kiritegu on, jah, aga meie oleme nii
kaugese läinud, ja nüüd on tarwis wälida.
Ma seisan täiesti Teie käsutada — otsustage!“

Marianne hakkas waljusti nutma ja peitis
näo käte wahel.

Siis, mõne sekundi järele, ütles ta:

„Mina armastan Teid nii wäga, et jelle
wõiksin enda peale wõtta, aga Teie, ma tean
ja tunnen Teid, Teie oleksite hirmus õnnetu!“

„Hirmus!“ wastas Maurice.

Nüüd tõusis Marianne järsku üles.

„Mitte sõna enam!“ hüüdis ta ohusta-
walt. „Mitte sõnagi enam!“ Minge, minge,
ma tahan jeda, ma wannun jeda, et jeda ta-
han! Ma käsin Teid! — Ela hästi!“

Ta kahmas Maurice käest kinni ja ulatas
talle oma otsaehise.

Maurice juuldes kiltmalt ja kergelt ta juu-
seid.

Nüüd wajas Marianne maha, tema jalgade

ette. Ta pea puudutas peaaegu liiwa, ta oli
nagu murdunud ja ütles pisarast lämbunud
häälega:

„Ela hästi!“

Nüüd kahmas Maurice käst kinni, tõstis ta
üles ja pigistas ta oma rinnale, oma huultele.

Mis ei oleks tohtinud siindida, oli siindi-
nud: nad olid kihlatud.

10.

Martija de Lapave kahmas oma wõitu
targa parajusega. Ta ei nõudnud Mauricest,
et ta teenistusest lahkuks, ja sellepärast palus
Maurice ainult puhkeaja pikendust, mis talle
— kuna ta abiellu astuda tahtis — ka anti.

Samajuguse tarkuse ja õrnusega kahmas ta
oma ihendujelt kõike jeda kõrwaldada, mis jee
Maurice arwates wõis jalajast ja süüdlast olla,
kuna ta oma kihluse teada andis ja jeda pidu-
likkusega ümbritses.

Rõige pealt palus ta oma tulewase ämma
loosti oma juurde elama — kuna Maurice esi-
otja weel oma mõisasse elama jäi — siis pa-
lus ta Menconist omad sugulased, kelle hul-
gas mitu noort elulustilist daami, loosti, peale
jelle weel mitu jõpra ja tuttawat, kes Coenist
wõidusjõidult tulles Deauville'i minemas, nii
et loostis abati elaw elu walitjes.

Maurice, kes oli sunnitud kõigist neist pidu-
dest oja wõtma, tundis seal oma meeleolu pea-
le head mõju, mis ta südameunnistust wähe-
malt ajutiseltki uimastas. Uja jookkul sõbru-
nes ta oma eluforraga ja tunnistas, et wanal
preestril õigus oli, kui ta ütles, et oluforda
wõimata on muuta, waid tarwis on alluda
oma saatusele.

Ta et ise oma siidant rahustada, tundis ta
tõbu oma ema wõrdlemata õnnest ja oli ka ise
rahuldatud suurest, jügarast armastusest, mis
ta siidames pruudi wastu peitus. Ta oma
pruudi siidames, jeda ta nii kirglikult armas-
tas ja kellele ta kõik ohwerdas, leidis ta nii
rohkesti õrna tänulikkust ja liigutawat poole-
hoidu, et ta mure ja siidamepiin jelle tagajär-
jel nähjid olewat kergesti unustatawad.

Martija de Lapave oli naine, kes selgesti
tundis tundeid, mida ta aratas, ja sellepärast
ei kahelnud ta ka Maurice armastuse juures,
aga ta märkas, et jee jaadik, kui Maurice talle,
tunnete tormile alludes, kihlamuse annud, ta
tema iqa õrnuse eest eemale hoidis. Naistis,
nagu oleks ta tahinud siimapillu, mil Roberti
lest talle enamaks pidi jaama, kui sõbrannaks,
wõimalikult kaugese liikata. Temas uirus weel
minajugune kahklus ja tagasihoidlikkus. Kuigi
ta Mauricest armastas, naeratas. Marianne
ometi Maurice nõrkuse üle, ja optas haruldase

kärstuse, naiseliku tšumuse ja waitse rahutusega jelle lõppu.

Nii möödusid nädalad. Pulmad olid jep-tembrikuu viimase esmaspäeva peale findlaks määratud.

Ja see päev jõudis kätte.

Nii kodanline kui ka kirikline saulatus oli enne lõunat sündinud. Kella ühe paiku tuldi kirikut tagasi. Nüüd oli tarvis külasti, kes juurel arvul istunud, pärast lõunat lõbustada; jalutata aias, tantšiti ja mindi viimaks lõunajõggile.

Lõunalaud oli lossi juures jaalis umbes neljakümnele inimesele kaetud; jõel kestis hilise õhtuni ja oli väga lõbus.

Moorpaari ülespidamine oli päev otsa kui ka jõggi ajal mitugi mõista laitmatu, sest heas jeltskonnas ei walitse komme, et pruutpaar kohe pärast laulatusest tulekut pulmalistele oma wastastikku õrnust näitab. Kommandant de Frimeuse ja tema proua olid oma iseloomude ja eluwaadete järele niifugused, kes juba jeltskondlist lõbustust ei rikkunud, aga pilgud, mida nad wahetewahel wahetasid, lastsid aimata, mis nad üksteisele olid.

Pilut kahwatu ja tõsine, arwäärilikult oma mundrit kandes, waištis kommandant de Frimeuse kõigi külastiste arust olewat armastuswäärilise ja mehise abielumehe ideaal.

Ta oli kõigi daamide wastu wiisakas ja aupakklik, aga oma abikaasa wastu nii täis õrnust, et see südamest tulles südamesse tungis ja kõige südamlikumat sügawust arwaldas. Kõik nägid, et ta oma noort naist armastas, ja Marianne nägi jeda ka ja oli üllõnnelik.

Segaduse kestel, mis tekkis, kui külastised lauast tõusid, et jõbbaitoast saali minna, kaotas noor proua, kes majaproua kohuseid pidi täitma, oma mehe äkitselt silmast.

Mitipea kui ta tema puudumist märkas, küsis ta teenijatest tema järele ja talle belbi, et herra kommandant läinud lossi õue sigarit suitsetama. Kuna ilm jaha oli, siis sai noor proua kärstutuks, aga siis kuulis ta ka, et herra kommandant enesele wälja minnes manki selga pannud.

Wäsinud kõrast ja külastistest, oli Maurice õue terrassile läinud, et seal ennast piut kujukutada ja suitsetada. Siis oli ta terrassil astmeid mööda alla aeda lõinud ja puiesteed mööda edasi jalutanud. Sügawas mõttes jalutas ta puiesteede lõpule, mis maanteele wälja wiis.

Kuu ei paistnud, aga õõ oli häheselne.

Ta sammus edasi ja edasi ning teisis wiimaks tuntud kiwiristi ees, mis teelahkmele püstitatud.

Ta oli mitu aega sellest kohast wemale hoidunud. See koht ja see rist aratasid temas piinlikud mälestused, ja nüüd oli juhus ta siia

toonud, wõi õhtis ta meelega wanad mälestused wälja?

Ta teadis jeda waewalt, ega aimanud, mis ta peas ja südamis sündis. Nüüd, sel tunnil, mil ta oma kuritegu enam ei jaanud heaks teha, waid mil see täide läks, nüüd nägi ta äkilise, hirmu ja selgusega terwet minewikk.

Ta nägi siin jelle risti ees põhwitawat faks poisihest, kes üksteisele igawest truudust ja sõprust wandusid. Ta nägi ka lumesse tuisatud itti, nooreea sõpra jelles, jurmani haawatult, kangelase surma surres. Ta kuulis ta wammutatawat häält, meeleheitlikku, südantlõhestawat wäljendust, ja kuulis selgesti iga sõna:

„Sa lubad jeda mulle, Maurice?“

„Luban!“

„Sinu au juures?“

„Minu au juures!“

Ja teda wäljades oli sõber surinud.

Nüüd aga oli ta tema, tema ise see, kes ta rahu ehitas, kes teda weel hawastki hawawas!

Ja sel filmapilgul wistas noor õhwitser põlgusega metsa kõik sõnakõlkjad, kõik tühihed argumendid, millega ta ise ennast tahtis petta. Ta nägi oma ees ainuüksi au, mis ta elu juhtsicht õlnud ja mida ta nüüd rikkus, ja mida ta enam ital ei tõhtinud juhu wõtta, sest au ei jalli tõänamist ja wäänamist: Kas peetakse arutud sõna, kui aus tahetakse olla, wõi murtake, kui autu ollakse! Ja autu ei tahtinud ta olla!

*

Kaks päewa hiljem käis kohalistest ajalehetedest läbi järgmine sõnum:

„Traagiline sündmus matas faks meiemaa paremat ja aujanat perekonda sügawasse leinasse. Tumaile pühitjes tuntud suurriikwäelõmmandant Maurice de Basdevant de Frimeuse lese markiise de Lapavega Lapave lossis oma pulmi. Umbes kell 10, kui noor proua oma külastistega juttu wõstis, kajas jaalis, mille aknad lahti, äkitselt kõwa pauk. Noor proua de Frimeuse sai abikaasa puudumist märgates rahutuks, aga et jahi hooaeg hiljuti alanud, siis oli teda kerge rahustada, jelle oletusega, et mõni kodumineja jahimees enne kojujõudmist pääsi tühjaks lastnud.

Paraku olid aga õnnetu noore proua aimdused põhjendatud.

Pool tundi hiljem jõudis üks metjawacht lossi. Teelahkmel, lossi ligidal, seisab üks kiwirist, mida terwe umbrus hästi tunneb. Seal oli wana metjawacht leidnud kommandandi ta mere seest elinust. Wäike rewolwer seisis ta kõrwal maas ja kommandandi adjutant ütleb, et kommandant-jeda alati enese kaasas — wõstistatus kannud. — Kuul oli tal õfekohe südamest läbi jooksnud.

Arwamine, nagu wõiks siin tegemist olla

kuritööga, on efslik ja võimatu. Aga eneseta- mine, millega siin tegemist, on ka täitsa aru- jaamatu. Herra de Frimeuse oli wapper, tub- li, lugupeetud ohwitser, feda hiilgaw tulewik ootas. Ta oli omale ilusama ja rikkama naise jamal päewal naiseks wõtnud, oli ise wiks ja etas kõige korralikumas olukorras, nii et tal tubat põhjust oli elada. Tema tegu on täitsa

seletamatu ja peab arwama, et ta feda filma- pilkses meelesegaduses tegi, mida järgmiselt wõib seletada: Ta oli Le Mans'i juures haawa pähe saanud ja kannatas seftjaadik tihti pea- walu.

Kui pörutawalt see sündmus tema ema, Frahwinna de Frimeuse, ja ta noore proua peale on mõjunud, wõib igaliks ise arwata."

Kullikisa.

Norra kirjaniku Sven Elvestad'i romaan.

1.

Jseäralik nimi.

Asbjörn Krag oli awanud kirja kirja järe- le. Neis polnud midagi ijeäwalikku. Minult ärillised teated, kirjad sõpradelt, mõned kutjed (neid sai ta rohkesti), üksainus nimeta kiri, mis kohe paberikorwi rändas. Krag aegutas igawuse pärast. Nii oli see nüüd juba ammuft aega. Ei midagi teha, mitte midagi, mille üle ta wõis mõtteid mõlgutada.

Muidu oli ometi mõni asjalik kiri posti hulgas, mõne ülesandega, mõne paljastusege- wõi jaladusega. Nüüd aga . . .

Asbjörn Kragil oli wiimane kiri käes, fena ümbrik. Ta awas jelle ja tegi lahti kallimat sorti paberi. Sellel seifis ainult mõni sõna.

Wana wiisi järele luges ta kõige enne all- kirja.

"Ah, temalt," pomises ta. "Ehah tema ka weel?"

Siis luges ta:

"Armas jöber! Kui Sul aega on, siis pa- lun Sind mõneks päewaks oma juurde. Wahest leiad siit tööd. Sõida Kristiaaniast wälja ron- giga kell 10.15.

Sinu jöber Joachim Höft".

Krag pani kirja jälle kofku ja waatas kella. See oli alles üheksa.

Kui aega on . . .! Krag oli wiimastel nädalatel tööpuudufe pärast surmawat igawuift kannatanud. Sellepärast tegi kutse talle head meelt.

Kiri tuli ühest peaaegu uuustatud noore- ea-jöbralt, kes Friedrichshaldis elas ja seal linnas lugupeetud isik oli. Kirja järele otsus- tades ei wõinud seal midagi tõstemat olla; peaaft oli, et Asbjörn Kragi jälle ülesanne oo- tas. Sellepärast otsustas ta reistda. Ta he- listas ja kästis oma kohwori paaripäewase reisi tarwis walmis panna. Teener wiis kohwori

wakalisje. Tema ise läks sinna mõni minut hiljem jala, heas tujus, sigaretti suitsetades.

Wakalis sai ta kofku ühe nooremehega, kes politsei detektiiwosakonda kuulus. Detektiiv tuli kohe Kragi juurde ja küsis uudishimu- sikult:

"Kuhu?"

"Kriweifile."

"Kaugele?"

"Minult Friedrichshaldi."

"Friedrichshaldi?" kordas detektiiv. "See on imelik!"

Asbjörn Krag naeratas.

"Miks on see imelik, et Friedrichshaldi sõidan?"

"Sieti mitte imelik; siin on Teil õigus. Aga ma kuulsin täna juba Friedrichshaldi nime."

Nüüd ajas Krag kōrwad kiffi.

"Mis juhtes? Mõne kuriteo juhtes?"

"Ei, feda dieti mitte. Ma kuulsin feda täna kell pool üheksa detektiiwide kontoris; juhuslikult kuulsin mõned sõnakatted ülema ja ühe Saksa teelt rääkiva herra wahel, feda ülem Dr. Petersiks nimetas. See herra oli para- jasti kontorist lahkumas, kui mina fiske astu- sin. Ja ma kuulsin ülema küsimist: "Das rei- site homme Friedrichshaldi?" mille peale sak- lane wastas: "Wõib olla alles tunahomme. Pean enne kolmsadatudat marka ära wahetada lafema." Mina jäin feda juurt summat kuul- des muidugi kuulama ja siis oli see ka üsm- loomulik, et sakfaste lähemalt filmitsefin. See oli tugem, tõstje waatega herra, umbes 40—50 aastat wana. Tal olid mustad juuffed ja must, peaaegu fiidpeen habe, mis ülewalt poolft ju pisut hall oli. Ta filmad färafid ebaloomu- tikult juurtena, suurte kuldraamidoga prilliflaa- side tagant. Ta oli wäga peenelt riides ja lii- lus ilmameheliku kindlusega, nii et feda mõ- nekis diplomaadiks arwafin. Ülem oli tema wastu wäga wiifakas ja laatis feda kuni wälja kotta. Enne kui nad lahkusid, kuulsin ta häält

juttu jätkates ütlevat: „ . . . Peale selle pole küll Friedrichshaldis tublid detektiivme olemas.“ Mis ülem selle peale vastas, jeda ma ei kuulnud. See on põhjus, miks ma inestassin, armas Krag, kui ütlesite, et Friedrichshaldi reisi-
site.“

Kongi äraminek lähenes. Asbjörn Krag läks wagnisje ja jätkas läbi akna jutuwajamist politseinikuga, kes platvormil seisis.

„Kas kuulsite hiljem, kes see Dr. Peters oli?“ küsis Krag.

„Ei.“

„Siis wähe uudishimu on Teie seijutoha! ajuwale mehele waats,“ tähendas Krag naeratahes.

Noor politseinik vastas:

„See juhtes pole mul enesele midagi ette heita. Kui ülem jälle kontorisje tuli, küsisin ma, kes see dr. Peters on. Seletuse asemel küsis ülem mult ruttu:

„Dr. Peters? Teie kuulsite ta nime?“

„Jah, wastasin mina, polnud parata.“

„Kas kuulsite ka midagi meie kõnest?“

Ma jutustasin, mis olin kuulnud, ja nägin siis, et rahuldustunne ta näost üle lehmis, enne kui ta wastas:

„Dr. Peters andis mulle jafateateid. Ma ei joowi, et jellest awalikult räägitakse, et keegi Saksa keelt rääkin herra dr. Peters minu juures on käinud.“

„Wäga hea,“ wastasin mina.

Asbjörn Krag pidi naeratama. Endamisi mõtles ta:

„Siin seijab nüüd see mees ja jutustab mulle kõik, millest ülema joowil awalikult ei tohiks rääkida.“

Sarnast asja oli ta juba mitu korda näinud. Krag ei olnud enam kindlasti ametisolewate detektiivide hulgas, jellepärast arwasid detektiivid enesest mõistatawaks, et Asbjörn Krag kõik teadma peab, mis ojakonnas jündis. Sel kombel walitjes detektiivojafonna ja Asbjörn Kragi wahel ikka weel elaw ühendus. Ja kui Kragil wahetewahel suurt politsei-aparaati tarnis oli, wõis ta nagu ennegi, mil weel ise seal teenis, politseinikke ja detektiivme käsitada.

Asbjörn Krag ei arwanud, et detektiivme teade temale wõiks tähtis olla, jellepärast pidas ta juhtumise meele, ja peale selle andis see talle teadmise, — mis talle ka tähtis oli — et wiimaks omelti tema ette uus asi kerkis. Dr. Peters — kolmjadatuhat marka — tubli detektiivme puudus Friedrichshaldis — kõik kokku õige ijaaralik kokkujuhumine. Kui ta idä ta aega jõbra juures kõik ära ei tarwita, tahis ta jelles uues asjas detektiivojafonna ülema poole pöörda.

Kong sõitis teele ja Krag istus nurka. Ko-

he selle järele juitjetas ta ja luges kohwrist wõetud politsei eriajakirju kõigis keeltes.

Need kirjad, mis teistele igawad, huwitasid Asbjörn Kragi juuresti. Ta nimetas neid oma ilukirjandujeks. Peale ajalehtede ta mund ei lugenudki, ja ajalehtist luges ta isegi kuulutuskiiljed hoolega läbi.

Mis oli Asbjörn Kragil tegemist maastikuga, millest rong läbi wuras? Jlundusmuljete jaoks ta külmis, jelges ajus ruumi ei olnud. Kui ta wahetewahel läbi akna wälja waatas, lumest jaramatele wäljadele, kus talwepäike kiirgas, siis jündis see ainult jelleks, et näha, kui kaugele rong juba jõudnud. Siis jümenes ta jälle artifikisje, mis tal ees oli: politsei direktor Brülleri kirjutusje näpujälgede üle.

Mees kui rong Friedrichshaldi wakkali ees peatus, pani ta lehed jälle kohwrisje, nõbbpis kasjaka finni ja lastis akna mahä.

„Halloo,“ kuulis ta wäljast platvormilt kedagi hüüdwat.

Asbjörn Krag waatas uuriwalt wälja. Seal taga seisis keegi punaste palgetega herra ja nokutas pead. Krag nägi kohe, et see ta nooreea jõber Joachim Höft oli, kuigi ta teda enam kawa aega ei olnud näinud.

„Hea, et siin oled,“ ütles Höft, „minu jaan wotab. Kas läheme kohe teele?“

„Kuhu?“ küsis Krag.

„Minu juurde. Ma elan linna ligidal suwemajas.“

Kui mehed jaanis olid, küsis Krag:

„Kas on midagi juhtunud, pärast jeda kui mulle kirjutasid?“

„Tunaeile õhtust jaadid? Ei.“

„Aga sinu kahilus leidis tõendust?“

„Mu kahilus kaswab iga tunniga.“

Artifelt waatas Höft Kragile illatawalt otja.

„Sa küsid, nagu teaksid asjast midagi. Kas oled jellest juba kuulnud?“

„Mitte wähematki. Minul pole aimugi, mis ja minuft tahad. Kuid jellepärast wõin sulle üldiseid küstmufti ette panna.“

Saan libises nüüd linnast wälja külmanud kõwa lund mõdda edasi. Tee wiis mõdda ühest wanast walgest mõtjast, pöbras paremale poole ja läks siis peaaegu shtjooones edasi, nagu kriips walgete põldude wahel lamades.

„Jlus, etš ole?“ hüüdis Höft ja näitas käega. „Tore talwemaastik, wärste õht, ilus hobune ja jõe kasukas. Mis wõib weel enam joowida?“

Asbjörn Krag lõhataks kärsitult; nagu juba tähendatud, polnud ta elumugarouje poolehoidja.

„Et mitte aega kaotada,“ ütles ta, „siis wõiksid mulle kohe jutustada, miks ja mulle

jaatšid kütje, mis mulle teretulnud oli. Ma oletan, et midagi tõhjemat tahti ei ole."

"Mits ja jeva oletad?"

"Muidu ei näeks ja wälja nii rahulii ja heas tujus. Ma oletan edasi, et see asi kindlalt ei puuduta."

"Dige. Ei mind, ega minu maja."

"Aga kuna ja talle ometi eriuje huwi and, mis peab ta olema išeärališe tähendusega."

"Jällegi dige! Kui asi išeäralit ei olets, ei olets ma iõesit kindlalt tunnud. Ma tean ju, et sinu palju tegemist on ja et ju aeg kallis on."

Ushbjörn krag naeratatas — ta pidi wiimaste päewade peale mõtlema, mis ta tegemise jeta mõdda oli jaatnud.

"Dea küll," ütles ta, "mul on igatahes hea meel, et siin wiibin. Näägi aga edasi."

"Ragu juba ütlesin, eian wälises juwemas jaš, wäjäšpool linna; kui meerand tunni pärast jeal oleme, wõid mu ilusat kodu imestada. Minu ligemats naabrits on keegi jaladuslik herra, kelle nime ma ei tea, aga tes enesele nimets on wõtnud „herra Folgefuchtel."

"Ega see ei wõi ometi ta dige nimi olla, mis?"

"Waewalt," tähendas krag naeratades. "Miks on ta enesele jelle išeäraliku nime wõtnud?"

"Sellest pole mul aimugi. Ta on jelle nime Friedrichshaldi postil teatanud ja seab nüüd tõesti kirju, millel aadressiks on: „Herra Folgefuchtel — Kasejalu."

Nüüd hakkas Ushbjörn krag waljusti naerma.

"Herra Folgefuchtel—Kasejalu — tal on siis tats nime."

"Ei. Kasejalu on mõija nimi, kus ta elab. See on üks juurematest ja wanematest mõijatest siin kandis. Ta rentis jelle praegusest omanikult kahets aastats, jekt see wõttis natje ja läks Daanimaaale. Torn tuleb kohe nähtawale. Elumajal on nimelt torn peal."

"Ma, ja kustjaadik elab see — see Folgefuchtel siin kandis?"

"Juba pool aastat. Ta jättis kohe kummalise mulje. Kõige pealt oma wäljanägemise läbi. Ta on kõige inetum mees, teda ma iial näinud; sadagu wihma wõi paistku päike, ikka kannab ta wana mantlit, mis wanaduse ja mustuse pärast juba peaaegu mereroheliseks on muutunud. Kuna me siin kandis dige jektšondlikult elame, siis katjuline tedagi oma kaardiõhtutele ja jektšonda tõmmata. Aga waewalt märkas ta jeda, kui kõigile naabritele ühesuguse sjsuga kirja jaatis, milles ta kõige otjastawamal wiisil igajugused küllakutjed ära keelas. Ühtlasi kirjutas ta, et ta palumata wõõrad sõimu ja häbige minema saadab. Et tal jelle ähwardusega tõsi taga oli, kuuldis mõ-

ni päew hiljem, kui ta üht poisiti lihtjalt laskis, poisiti, kes oli katjunud tema rohwaiaast üle ronida."

"Dappis ta tema ära?"

"Ei, ei haamanudki. Urwatawasti tahtis ta teda ainult hirmutada."

"Teiste sõnadega, ta on wana išeäralbus," ütles krag. "Kui asja põhjalikult uurime, ei ole ias wõib olla midagi kohutawat."

"Sa jaad teise arwamise, kui kija kuuled," wastas Hõst tõhjekst.

"Kija?"

"Jah. Koledat kija, mis mõijast wahetewahel kuulda on. Olen jeda kolm forda kuulnud ja pean üttelema, et ta mu iga ford kohutusega täidab — see on kija, nagu karjaks jada kulli lorraga . . . õudjelt, kohutawat. Waata, jeal see mõis seijab. Torn paistab härmatanud puude wahelt filma."

Samal filmapilgul, mil Hõst mõijast näitas, jaš hobune piisti ja hirmus ehmatuse pärast.

"Hallo!" hüüdis Hõst. "Seal see kija ongi!"

Ja haruldane metsik, ebainimlik, kõrwulustaw kija täitis õhku.

See käis Ushbjörn kragil luust ja üdift läbi.

"Hõstil on õigus," mõtles ta, "jee kija on õudsem kõigest, mis ma olen kuulnud."

2.

Kollane puusärk.

Hobune ehmatas nii araks ja jai nii ärewals, kija tagajärjel, et peaaegu lõhtuma hakkas. Kohutaw kija testis peaaegu minuti, kuna ta paisus ja jälle wajas. Ta algas nagu kuristamine, nagu wihaje looma ürin, ja paisus mitmejuguštel redelitel metsikult läbitungi-wals häälets, millest näis wälja kostwat kõige ilma walu ja igawitu piin ning hirm. Siis kahanes ta jälle ja muutus kurjaks looma üri-naks, kuni kustus. See kija oli lehwinnud nagu tont wana mõija kohal.

Suured higitilgad tõusid Joachim Hõsti otjastjele. Ka Ushbjörn kragi oli lõikaw kija põritanud; aga ta jai rahulikult.

"Mii hirmus ei ole see kija weel iial olnud," ütles Hõst, "ja ma kuulen jeda ta estmest forda päewal."

"Millal ja teda muidu kuulsid?"

"Minult õhtul," wastas Hõst, rahustada katjudes hobust, kes närwilikult lõwa teed mõdda edasi tormas.

"Mis ajal õhtul?"

"Umber kell 11. Wiimane ford algas kija kell 10.40 min. Ma waatasin kella, kui kija algas, jekt ma tahtsin teada, millal see sündis."

Ushbjörn krag waatas jälle wana mõija poole. Talwepäike kiirgas kuldhornil. Elumaja seisis rahulikult härmatanud puude wa-

hel. Kas oli see võimalik, et ta tumeda, kohutava jaladuse peal haudus?"

Nüüd kadus mõis ettekuuluv maeladava taha, ja Krag nägi üht teist maja, väikest kena villat. Wana-Norra lohestiilis, kejet metja, väikesel legendikul.

"See on minu maja," ütles Hõst. "Kas ta pole ilus?"

"Jah, väga ilus. Ja see on arvatavasti sinu proua, see walge, kes ainal rätikut kehmitab?"

"Jah, see on minu väike armas naine. Ta nimi on Anna, lihtsalt Anna. Arvatavasti tunneb ta juurt hirnu pärast kija kuulmist. Aga jeda kuuldes kaotaks isegi wana joldat tajakaaalu, mis siis weel rääkida noorest majaprouast!"

Kohe selle järele peatas jaan ukse ees.

Herrad floppisid ukse ees lunde riidetelt, ja kui nad kotta astusid, wotasid neid jeal juba jookjad, willajad tuhwlid.

"Sinu proua on väga hoolikas," ütles Krag lõbusasti, kuna tuhwlid jalga tõmbas.

"Seal ju armuline proua ongi!"

"Kui ilus, et siin olete," ütles majaproua naeratades, niipea kui esimesed wiijakuse id nad wahetatud. "Kas kija kuulsite?"

"Jah, kuulsite."

"Oh, kuidas ma ehmatasin! Minu arwates pole see weel kunagi nii inimlikult kajanud."

Asbjörn Krag mõlgutas mõtteid.

Kijas oli tõesti peitunud midagi inimlikku, aga lihtlasi ka midagi müstiliku, nagu mõnest teisest maailmast. Ta ei olnud jarnast weel ial kuulnud.

Proua Hõst läts wälja lõunajõogi eest hoolitsema, ja wahetajal jatkasid herrad juttu tohtri toas. — Hõst oli arst.

"Sa oled jeda haruldast herrat ise oma silmaga näinud?" küsis Krag, kui nad istusid.

"Jah, kohasin teda taks forda maanteel. Nagu ma sulle juba ütlesin, kannab ta alati ühte mustjas-rohelist mantlit, mis jalgadeni ulatub. Tal on punane kare habe ja ta näeb üdise eemaledukaw wälja. Mõisarawwas tõendab, et tal põllutõöst aimugi ei olla. Kõik mõisamajanduse juhatus on ta walitseja kätte usaldanud."

"On tal raha?"

"Nähkawatigi väga palju raha, mida ta wäljanagemise ja muuduse elu järele ei tahaks uskudagi. Ta isiklikud tarwidused on väga väikesed, kuid sellewastu loobib ta raha kühwliga ainal wälja, kui tarwis on uhkust näidata."

"On jul näitust?"

"On. Friedrichshabi jaamaülem jutustas mulle, et herra Folgefuchtel naabrilinna-

desje külastäike teeb, Jumal tead, mis otstarbel. Siis tarwitab ta alati erarongi. Kiire, tugew wedur ja üks teise klasji wagun. Konduktor jutustab, et mees terve tee istub ja oma ette wahib. Konduktori küsimuste peale ei anna ta wahematki wastust."

Asbjörn Kragi filmad olid omanud järele mõtliku ilme.

"On ta abielus?" küsis ta.

"Jah", wastas dr. Hõst, "ta on abielus ja mis weel enam — noore ja ilusa daamiga."

"Herrajaid on siis ainult herra ja proua?"

"Ja weel keegi."

"Ahaa. Kes see on?"

"Üks daam, keegi proua Linke, Folgefuchтели proua õde. Proua Linke on lest, nagu räägitakse — ühe Sakja ohwitseri lest."

"Neid daame jaab ometi tihedamini näha?"

"Ei, väga harwa. Wahetewahel jõidawad nad koos linna, et jeal postil, telegraafil wõi raamatulaupluses midagi toimetada. See on kõik. Weel midagi. Tahan kohe ju tähelepanu selle peale juhtida, et mõlemad head Norra keelt räägivad. Kas nad norralased on wõi ainult herra Folgefuchтели käest, kes kahtlemata norralane on, selle keele kätte on õppinud, ei wõi ma otjustada."

"Mis siis herra Folgefuchtel dieti teeb, kui ta põllumees ei ole?"

"Seda ei tea keegi. Tema toad seiwawd maja pahemas tiivas, ja ta ei luba ühtegi teenijat maja jellesse osasse. Aga et ta midagi toimetab, on kindel, sest teenijad on wahetewahel kuulnud, kui proua on ütelnud: "Minu mees teeb tööd . . . Mis on, Anna?"

Tohtriproua oli oma walge pea ukse wahelt jisse pistnud.

"Walitseja on siin ja tahab sinuga rääkida."

"Misjugune walitseja?"

"Kullakene, teisi walitsejaid ju siin ümbrijes ei ole peale Folgefuchтели oma."

Dr. Hõst kargas üles.

"See on ju tore", ütles ta. "Wahest kuuleme temast uudist. Lase ta tuppä, Anna!"

Kohe sellejärele astus tuppä üks kolmekümneaastane punapõseline talumees. Detektiwi nähel kohmetas ta, sest ta oli arwanud doktori ükspäimise olemat.

"Balun lähemale tulla, Stampe", ütles Hõst. "Kas tulite minu kui arsti juurde?"

Walitseja keerutas mütsi kohmetult käte wahel ja wastas:

"Ei, herra doktor, ma jooksiin ühes teises asjas Teie nõu kuulda."

"Ja tahate minuga üksi rääkida?"

"Jah, herra doktor."

Nüüd jegas end Krag jutusse.

"Olen meendunud", ütles ta, "et herra

Stampe tahab sinuga neist jaladuslikkudest asjadest rääkida, mis herra Folgefuchтели majas jünntivad."

Walitseja waatas uurimast ühe pealt teise peale. Asbjörn Kragil oli õigus — walitseja oli Folgefuchтели pärast tulnud.

"Siis palustan Teid selle herra juuresolekul rääkida", ütles Hõst. "Meie oleme head sõbrad ja rääkimine praegu sellest asjast. Isetuge, herra Stampe, ja ütlege, mis Teil jüdaname pool on."

Walitseja algas.

"Õõite juba armata, herra doktor, et elu mõijas nüüd ju õige õudjeks läheb."

Dr. Hõst nokutas pead.

"Teie arwate kisa?"

"Jah, jeda ka."

"Ka? Siis on seal veel midagi muud?"

"Herra doktor, kui mina kui Folgefuchte. i teenija, kui ta parem käsi, Teie poole pööran asju, mis temasse puutub, siis wõite juba armata, et ma jeda ainult jellepärast teen, et usun, neid asju on tarwis päewawalgele tuua, mis seal jünntivad."

Hõst wahetas Kragiga pilgu.

"Selle juures ma ei tahtle, herra Stampe", wastas ta; "ma tean ju, et kõigiti usalduswääriline mees olete."

"Ei tahtsin politseisse minna", jatkas walitseja, "siis otustasin ehti Teie poole pöörada ja Teilt nõu küsida. Asi puutub minu pere-mehe olesusse. Minna leian; et ta ikka tahtlase-mats jaab."

"Kas ujute, et ta hull on?" küsis Krag.

"Ei, wististi mitte. Eiwotja uskufin ma jeda, aga jelle mõtte jätsin täitsa kõrwale. Wiis meelt on tal alles. Aga ma usun, tõtt ütelda, et ta juur kurjategija on."

"Kui nii ettewaatlik mees, kui Teie, niisuguse jüüdistuse awaldab, siis peab tal tahtlaid tõendusit olemas."

"Neid mul ongi. Teie teate, kuidas herra Folgefuchtel inimesi pelgab, eks? Nagu ma kuulsin, olla ta naabritele kirjad kirjutanud, milles ta neile küllatuleku ära keelab. Ujun, põhjusteks on see, et tal midagi warjata on."

Hõst nokutas pead.

"Wäga wõimalik", ütles ta. "Kas aimate, mida ta warjab?"

"Ei", wastas walitseja tõsiselt. "Aga kui ma enesele ette kujutan, mis see wõiks olla, siis hakkab mul hirm. Eimest korda hakkasin tahtlust tundma, kui nägin, et ta oma afende ette laskis raudfangid panna."

"Mis?"

"Jah, see on tõesti tõsi. Maja pahemas tiimas seisab ta töötuba, millel kolm akent aeda. Need aknad on harilikult luukidega kinni, et keegi tuppa ei saaks näha, ja luukide ees on

raudfangid. Tuba näeb wäljast wälja nagu wangitoja kong wõsi" — walitseja wõpatas — "hullumaja".

"Kangidega findlustatud afendest ei ole ma veel midagi kuulnud", ütles doktor Hõst. "On see midagi uut?"

"Ei", wastas walitseja. "Aga aknad seisawad nii, et neid ainult aiast jaab näha, ja sinna, nagu teate, keegi wõõras ei pääse. Kas Ta kollajest puujärgist veel pole midagi kuulnud?"

"Kollajest puujärgist?"

Doktor Hõst imestas ikka enam ja enam ja Kragi huwi kaswas.

"Kollane puujärg", jatkas Stampe, "tuli kolme nädala eest."

"Samal ajal, mis esimest korda kisa kuuldi?" küsis doktor Hõst.

"Õige", ütles walitseja. "Õõjel, mil puujärg kohale jõudis, kuulsi me kisa esimest korda. Seisjaadik on kisa alataja kohutawuise poolest kaswanud, kuni ta mu täna siia ajas."

"Nüüd kollase puujärgi juurde tagasi", tungis Hõst.

"Jah, see tuli õõjel erarongiga."

"Erarongiga õõjel? Sellest pole ma veel midagi kuulnud."

"Jah, see tuli tõesti erarongiga ühel õõjel, arwata kolm nädalat tagasi. Kuidas ma Friedrichshaldi wäljalis kuulsin, tuli erarong Göteborgist. Meie pidime oma kõige kõwema wanfriga wäljali jõitma — siis polnud veel lund — tats hobust ees. Herra Folgefuchtel ise jõitis wäljhes jahtwanfris kaaja. Rongis oli ainult wedur ja kaamiragun. Wagunis seisis juur kollane puujärg raamil. Igatahes jarmanes asi, mis nägime, puujärgile. Tal olid käärauad, jalad ja rautused nagu puujärgil, aga ta oli sellest wähemalt kolm korda juurem ja wastawalt raskem. Sulg inimest pidi teda wanfrisse tasfida aitama. Kuna me jeda toimetamise, jooksis herra Folgefuchtel rahutult edasi ja tagasi ning karkis:

"Ettewaatlikult, ettewaatlikult! Käige temaga basateji ümber, iduoodid! Kui ta kukkuda lasete, lasen teie kõik maha!"

Ta rääkis puujärgist, nagu teised aujad inimesed räägiwad mõnest inimesest. Wiimaks jõudsi me kollase puujärgi wanfrisse tõsta ja jõitime jellega koju. Kui me teda õuest tema töötuppa tahtsi me wiia, kordus sama naeruwäärt waatemäng, kuna herra Folgefuchtel rahutult edasi-tagasi jooksis ja puujärgist nagu inimesest rääkis. Ma panin tähele, herra doktor, et puujärgis õhuangub olid."

"Ega Te ometi ei arwa, et jelles mõni elaw olemus peitus?" küsis doktor Hõst kohkudes.

"Kes teab, kes teab", wastas walitseja; "minna kardan herra Folgefuchтели poolt kõike.

Ja mötelge, sest päewast jaadik, mil kollane puusjark meile jõudis, algasid kõik haruldused. Herra Folgefuchtel lastis oma toa pahemas tiimas kongits teha, ja siis see öudne, ebainimlik kisa — —

„Kas kisa tuleb kongist?“

„Jah, seep' see iseäralik ongi, et kindlaks ei jaa teha, kust kisa tuleb. Ta näib lehvivat õhus maja kohal, nagu mõni nägemata hiiglaslik jurnahädas kijendab. Sellegipärast usun ma, et kisa kongist tuleb, sest ma olen kindlaks teinud, et herra Folgefuchtel kongis wiibib, kui kisa kostab.“

„See mõis juhus olla“, waidles doktor Hõst. „Du kong ta töötuba, siis wiibib ta enamasti ikka seal.“

„Ei, ta wiibib seal ainult mõne tunni enne ja mõne tunni pärast lõunat. Ja töötööst lahkus ta harilikult õhtul kell 8. Paar korda on ta seal olnud kuni kella 12, ja siis olen ma iga kord ka jeda kisa kuulnud.“

3.

Kutse.

„Ja mis ma seal kuulsin, see walmistas minus otse Teie juurde tulla, herra doktor, et Teiega jellest rääkida. Ja ma usun, et õieti tegin.“

Walitseja tõusis üles.

„Kas armate, et seal midagi teha on, herra doktor?“ küsis ta.

Joachim Hõst waatas küsides Kragi poole.

Defektiiv oli kõik see aja mõteldes istunud ja walitseja juttu kuulanud, nüüd ütles ta:

„Ma imestan tõesti wäga, herra doktor. Kui siia tuppa astusin, oli mul lahendus juba teada. Isegi walitseja teate esimene osa ei ehitatud mind mu järeldustes. Aga kui ma daamide juttu kuulsin, eriti noore proua ähwardawaid sõnu, siis kustus mu kaardimaja kofku. Nüüd on mulle kõik see asi selguseta ja ma ei tea weel isegi, mis teha.“

„Lahendus?“ küsis Hõst imestades. „Oli sul siis ju seletus ebainimliku kisa kohta?“

Ushjörn Krag kehitas õlgu.

„Kisa ei ole peaaft“, ütles ta.

„Mis on siis peaaft?“

„Kong“, wastas Ushjörn Krag, „ja wadkangidega afnalungid. Ei ole kahelust, et see raudmõre armatawasti mõnda õige kohutawat saladust warjab. Oleks hurnitaw kuulda, mis me sõber, walitseja, asjast arwab.“

Bunapõseline walitseja keerutas kohmetuult mütti näppude wahel.

„Mulle on see kõik jama mõistatuslik ja arusaamatu, kui Teile, mu herrad, aga . . . hm, inimene mõtleb niisama —“

„Muidugi. Ja meie tahaksime heameelega teada, mis Teile mõtleste.“

„Ma saan iga päew oma herrastega kofku“, ütles walitseja, „ja selle juures on mõõdapääjematu, et wahetewahel sõnu kuulen, mis nad eneste wahel wahetawad.“

„Ja muidugi, jeda wõib arwata. Jatkake!“

„Ja nii kuulsin hiljuti, kui noor proua õele ütles: „Minu mees muutub eht kuradiks, kui ta armukade on.“ Kui ma selle sõna oma teiste tähelpanekutega ühendan, siis tulen otsele, et herra Folgefuchtel kongis kedagi wangi hoia.“

„Kedagi inimest?“

„Jah, näitujeks, oma waise armukest . . . Muidugi on see minu poolt ainult arwamine.“

Doktor Hõst märkas pilkawat naeratust Kragi suu ümber ja ütles:

„Ei, teate, armas Stampe, see on liig luulelik. Ja armate, et see sübantiõhestaw kisa, mida kuuleme, õnnetu armastaja kisa on?“

„Jah, hm . . . ma arwasin . . .“

„Mina usun, see arwamine on õigem“, ütles doktor Hõst, „et herra Folgefuchtel mõnda hullu ja hullawat sugulast kongis warjab.“

Hõst waatas Krabile küsivalt otja.

„Samuti eksliit“, ütles see. „Mõlemad oletused on minu arust wõimatud. Et kongis aga saladus peitub, iseäralik, luulelik saladus.“

„Teeme mõisaste jalutuskäigu“, ütles ta.

Walitseja näole ilmus naljatas kohkumise ilme.

„See on wõimata“, ütles ta, „herra Folgefuchtel on kangesti ära keelanud . . .“

„Sest pole wiga, armas sõber, weil on nõu kutsunata külastena tulla.“

„Aga werefõerad?“

Krag silmitas sõbra — doktorit.

„Sina wõid wäikse unerohu segada“, ütles ta, „mida walitseja koerte õhtusõõgisje wõib toimetada.“

„Õhtusõõgisje?“ hüüdis walitseja. „Du Teil siis nõu herra Folgefuchtel juurde nii hilja tulla?“

„Muidugi, kell 11 — sel ajal, mil harilikult kisa kuulda on.“

„Aga kuidas pääjete õue?“

„Ronime üle aiawõre. Ütlen Teile, herra walitseja, ma ronin kui kass.“

„Aga kui herra Folgefuchtel Teid näeb?“

„Meie oleme muidugi kõige peale ette walmistatud.“

„Armas doktor“, pööras Ushjörn Krag selle järele sõbra poole, „ole nii lahke ja sraga unerohi walimis, et herra Stampe selle kofhe saab kaasa wõtta.“

„Muidugi“, wastas Hõst ja läks wälja. Mõne minuti pärast tuli ta tagasi ja ardis walitsejale wäikse karbi.

„Kui jelle pulbri foerte toidusje jegate, ma-gamad nad 24 tundi.“

Walitseja wöttis karbi wiinwitades wastu. Ufi ei näidanud talle meeldiwat.

„Kas ei jaoks asjast kuidagi teisiti kinni haarata?“ küüsis ta.

Ushbjörn Krag ütles kindlasti: ei. Nii oli siis böffine külasääik otjustatud.

„Aga üht peate lubama“, ütles Krag tungiwalt, „et Teie kellegile meie nõust ei hinga. Ei mõija teenijatele, ei oma sõ, radele, ei ijei oma abikaasale.“

Seda töötas walitseja pühalikult. Kui ta juba ufje juures wiibis ja jumalaga jätta tah-tis, awati see ruttu ja proua Anna tuli tuppa.

Ta näolt paistis ühel ajal kohmetus ja imestus, nii et herrad tähpanelikult said. Muidagi pidi olema sündinud.

„Mis on?“ küüsis doktor Hõst.

„Proua pani ufje ruttu kinni ja postistas:“

„See inimene . . . Folgefuchtel . . .“

„Noh, mis temaga on?“

„Ta on siin. Seisab wäljas kojast.“

Walitseja läbi käed kohkudes kofku.

„Mis pean ma waene mees nüüd tegema?“ hüüdis ta. „Muidugi sai ta haisu ninasse ja tuli mulle järele.“

„Seda usun ma waewalt,“ wastas proua Hõst, „sest ta ei küsinud Teie järele, waid tah-tis mu mehega kofku saada.“

„Minuga?“ ütles doktor Hõst. „Mis mõib ta minult tahja?“

„Kuidas ma ometi wälja pääsen?“ küüsis walitseja ja waatas afna poole.

Proua Hõst oli hoopis pea kaotanud.

Ushbjörn Krag aga ütles:

„Kõige pealt wahu; ta seisab wäljas kojast?“

„Jah.“

„Siis mõib walitseja kõõqi ufje laudu lah-kuda. Selle eest hoolitse te wist Teie, proua Hõst? Seni mõib Teie mees ta wastu wõtta.“

„Kui ta mind aga ei näe,“ ahastas walit-seja. Ta näis oma herrat hullumini kartwat kui mana delust ise.

Proua Hõst kahmas aga ta käest kiini ja juhtis ta tubade ja kõõqi laudu wälja.

Dr. Hõst tahtis kojast awada, kui ta äkitselt peatas:

„Kuidas pean sind esitama?“

„See jäta minu mureks,“ wastas Krag.

„Kõige pealt ei tohi ta aimata, et tema ees po-litseinik seisab.“

„Muidugi.“

„Selle wastu loomilisi heameesega, et ta wihut rahutuks jaoks ja aimama hakkaks, et ma see ei ole, kelleks ennast nimetan.“

„Kuidas tahad sa seda teha?“

„Tahan seda üllatada ebaharilikku nimega, nagu tema oma üleaedseid niifuguse nimega

on üllatanud, ilma et jelle juures awalikust ar-wamijest oleks hoolinud. Nii siis: astugu ta jisse.“

Esimene, mis Krag mehe sissetulekul mõt-les, oli, et ta meest waremalt juba oli näinud.

Oli õige haruldane nähtus. Raswu poe-lest wäike, ninal kuldraamidega näpitsprillid, mis pea wähemagi liigutuse puhul warijesta ja rappusid, tulipunase habemega. Ta üli-fond polnud sugugi pahas. Kõige imelikum aga oli rohelas, lubamata must mantlikrae.

Herra Folgefuchtel kumardas ja ütles doktor Hõsti poole pöördes:

„Herra dr. Hõst, eks ole?“

„Jah, millega wõin Teid teenida?“

„Nii siis tunnete mind. Mina olen Fol-gefuchtel, mõisaomanik Folgefuchtel.“ Ta pööras Kragi poole. „Ja see herra seal?“

„Detektiiv tegi wiisaka kumarduse ja ütles:“

„Minu nimi on Anders J. Gafelgufel.“

Herra Folgefuchtel kohmetas ja herra Hõst suutis waewalt naeru tagasi tõrjuda. Kuid Krag oli ise ülitõsine.

Aga Folgefuchтели imestus kestis ainult filmapilau. Ta toibus kohe, pigistab Kragi kätt ja ütles:

„Rõõmustan, et Teid wõin tundma õppi-da, herra Gafelgufel.“

Ta ei komistanudki jelle hirmu nime peale.

Nad mõtsid istet ja doktor Hõst küüsis Fol-gefuchtelilt veel kord, millea ta teda wõiks teenida. „Soowite arstiabi?“

„Ei,“ wastas Folgefuchtel, „tuln hoopis teise asja pärast. Naau teate, herra doktor, olen ma oma siiatulekust haadid õige tagasihoid-likult elanud. Seda sundisid mind teqema mõnesugused wõhjused, mida ma siin seletada ei taha. Müüid aga ei tahaks ma enam nii ükfilult elada, ja et minu abikaasal homme sünnipäem on, siis otustasin wäikest wihu wi-dada. Meie rõõmustakime, kui Teid ja Teie prouat eneste juures nõekime, ja Teid mui-dugi ka, herra Gafelgufel.“

„Teie tulite siis meid kutsuma?“ küüsis Hõst. Ta ei suutnud oma imestust warijata.

„Jah. Ja loodan, et Teie seda taqasi ei lüka. Mul oleks kellest tõsine kahju, sest minu abikaasa ja mina rõõmustame, et üleaedseid oma juures wõime wäiksel peol näha.“

„Kui ma ei effi,“ waidles doktor Hõst, „siis keelasite Teie hiljuti sõige kindramal too-nil ja kõige karebamate sõnadega igasuguse läbitõimise enesea ära.“

Herra Folgefuchtel naeratas. See pidi wiisakas naeratus olema, aga tema inetul näol muutus ta kohutawaks hirmutamiseks.

(Särgneb.)

Armujook.

Brantsuse kirjanik Stendhal (Henry Beyle).

Ühel pimedal, vihmaisel juunioöl, a. 1823, tuli kohvikust noor leitnant Lieven 96. polgust, mis seisab Bordeaux's. Ta oli kogu oma juluraha maha mänginud, ja kuna ta vaene mees oli, oli ta oma rumaluse üle väga pahane.

Selles heletuses sammus ta — oli umbes kell kaks — läbi Bormond'i linnajao kõige mahajäetumate tänavate; äkki tungis ta kõrva lärmitemine. Hooga avanee mingi majauks; mingi inimlik oletus lendas wälja ja langes otsekohe ta jalgade ette maha. Walitses pilkajus — ja ta pidi kogu loo ainult helidest ja lärmist kofiu põhmima. Arwatawad tagajajad olid wist majasse jäänud, kuna nad möödamineja sarnne olid kuulnud.

Ohwitser kuulatas filmapilgu. Ta kuulis jofinat uffe taga; kuid keegi ei ilmunud. Kogu juhtumus oli talle wastik, kuid siiski luges ta oma kohuseks maaslamajat aidata.

Müüd alles sai ta aru, et sel ainult jarf seljas oli, ja siigawa pilkajufe peale waatamata arwas ta pikki juukseid tundwat. Nii siis naissolewus. See oli juba teidus, mis leiknandile furgugi ei meeldinud.

Oletus tõusis piisti, kuid ta ei juutnud wähtawasti üffi lära. Ja jällegi pidi ohwitser inimlikkude kohustuste peale mõtlema. Kõige parema heameelega oleks ta ära jooksnud. Ta mõtles sefelduste peale, mis homme politseiametis mõikfid tellida. Kwi sellifilised jellest deada haaks, poleks nahjatamifsel enam lõppu. Wõid olla, satub koguni trooniline märkus päewalehte.

„Wiiu selle naise järgmise majaukse juurde“, mõtles ta. „Siis kõlistan ma ja jookfen minema.“

Juba tahtis ta oma mõtet teostada, seal kuulis ta aga, et leitnud daam miski Hispaania keeles ütles. Seda keelt ta ei osanud. Aga, wõib olla, nimelt selle tõttu lastawad imelikud mõtted ta peas. Korraga ei mõelnud ta enam ei politseiega ka muude halbade asjade peale. Tõendolif, et tema hoiu all oli mingi joomarite poolt läbipeffetud uulifatiidruk; aga leitnandi fantaasia walmistas loost imeliku arwujuhumise romantilise wärawa.

Lieven toetas Leonoret — nii oli noore naise nimi — ja ütles talle paar troostfõna.

„Doobetawasti pole ta aga inetu“, mõtles ta endamifi.

See kahtlus pani ta uuesti mõtlema. Ta romantifid ideed tabufid. Müüd tahtis ta

naise järgmise uffe juures tõsifelt maha jätta. Kuid sellega polnud wõõras rahul.

„Wõtke mind weel kaasa!“ palus ta tugevasti wõõramaalise rõhuga.

„Kas Teie ehk oma meest kardate?“ päris ohwitser.

„Ei, ei! Jookfin oma mehe juurest ära, oma mehe juurest, kes mind jumaldas, oma ilma poolt austatud mehe juurest, et armufese juurde minna. See oli aga minu wastu wäga toores, mitte mees.“

Müüd unustas ohwitser politseiameti wäetifult ja kõik muud sefeldufed.

„Mad rõõmifid minna paljaks, herra leitnant“, jattas Leonore. „Kuid praegu nden ma, et mul wäike sõrmus diamanidiga alles on jäänud. Kindlasti annab mulle mingi wõõrastemaja uluawust. Minult ma kardan, et seal mind wälja naerdalife, sest mul pole — ütlen Teile seda — miski seljas, peale järgi. Kwi aega oleks, paluksin Teid põhwili, wiige mind kuhugi ja ostte mulle efimefelft wäshutulewast naisefelft mingi wana kfeit. Müüpea kui mul misiki seljas on, wiige mind kuhugi wõõraste majalife. Edasi ei taha ma Teie auwameelift abi karwitada. Müüd aga palun Teid jüdamest: ärge jätke mind waest, õnnetut inimest maha!“

Seda ütles ta puudulifus Brantsuse keeles.

„Armuline proua“, lausus noor ohwitser tooniga, mis noort naisterahwast julgustas. „Tahan kõik teha, mis soowitte. Kõige pealt on karwitif, et meie ihegi patrulli kätte ei jatu, kes mitte minu polgust ei ole. Ma nimi on Lieven, leitnant 96. polgus. Kwi meid kinni wõetake, siis peame hommikuni wäshitwas istuma — ja hommikul naeraks kogu Bordeaux meie üle.“

Ta tundis, et Leonore wäriwes.

„Ta kardab awalifku ftrandiaalfi“, mõtles ta omaette. „See kõneleb ta kasuks“. Ta waljusti lihas ta juurde: „Olge hea, tõnnuake minu marufel selga. Ma wiiu Teid oma juurde.“

„Oh Jumal!“ ohkas ta.

Kuid ohwitser wääkis edasi:

„Armuline proua, ma ei fiitka kambi. Seda luban Teile auwõwaga. Teie wõtte olema minu toa ainus kaskija. Ma ife lähem kofe ära ja tulsen alles hommikul kell kuus tagasi. Seda pean ma kingimata, sest sel ajal tulleb mu poiss. See kõlifik muudis mi kawa, kuni uts awatalfse . . . Olge mureta, Teie on tege-

niist aamehega". Omaette mõtles ta aga: „Kas ta ka ilus on?"

Nad jõudsid maija, leitnant awas ukse. Trepi algul komistas daam, kes pimedas majas sissejeadest aru ei jaksanud saada.

Ukses sammudes jõustasid mõlemad. Gümnel korral ilmus nähtawale perenaine, kaunis ilus naisterahwas — wäike lambiga.

„Kas Teie ei häbene; toote niist minu majasse!" hüüdis ta.

Lieben kustutas lambi.

Olge wait, proua Saucedel!" kästis ta.

„Wõi ma lahkim homme hommikul. Ma annan Teile kühme franki, kui Teie jellest kellelegi ei kõnnele. Ma kähen kohe jälle minema." Siis jõustas ta perenaisele kõwa: „See on koloneli proua!"

Dambivalgusel oli ta kiire pilgu wõõra daami peale heitnud ja näinud, et selle nägu wäga ilus oli.

Leitnandi tuba ajus teisel korral. Toaukse awalmisel wärisjõid leitnandi käed.

„Palun siia astuda, armuline proua!" lausus ta daamile mahtlilis ja härgis. „Sees laual letate Teie tükud. Siitdake küüna! Siis pöörake uks keestpoolt lukku. Waatan Teie kui oma de peale. . . Ja, nagu belbud, homme tulest kell 6 tagasi. Tarwitatud riided wõtan ligi."

„Teelus, Marita!" hüüdis ilus hispaanlane.

Noormees lahkus.

Kui ta teisel päeval uksele koputas, oli ta wõõrast daami pöörafelt armastama hakanud. Ta oli ukse ees ukna poissi oodanud, et see noort daami mitte siig wära ei arwaks. Siis oli ta naabruses wa üürinud ning harwitatud riided ja ühvara ostanud.

Leonore tuli ukse juurde, kuid ei arwanud.

„Kui kõsite, ei taha ma Teid ilalgi näha!" ütles ta läbi ukse.

„Teie olete auwameelne inimene", wastas Leonore. „Mga ma palun Teid ometi, pane riided ukse ette mahla. Kui Teie ära olete läinud, wõtan ma nad healt siia."

„Olage hästi, armuline proua!" lausus Lieben ja kahtis ära minna.

Mure peale waatamata meeldis Leonorele wärawane sõnakuuliskus. Pea sõbraliku wahetorra toonil lausus ta:

„Kui Teil aegla on, herra leitnant, tulge poole tunni pärast tagasi!"

Kui ta tagasi tuli, seisis ta ees nii imeilus naine, millist ta enne weel kumagi polnud näinud. Ta rõõm oli suur. Imestades waatles ta daami kasi, kaela, kadevarsit, kõige enam aga ta juuri muusti silmi. Neist helkis energia, eba-harilik tugew energia. Neis walitjes miski kihikindlat, mida ainult weidit pehmendashid

walu ja ahastus. Daam wõis kõige enam faks-flurmend aastat wana olla.

Lieben oli noor ja heaft perehonnast pärit; seepärast ei olnud tal sundimata julgust naiste ees, keda ta armastas. Ta oli täis austust, ja tegi kõik tarwitatud wiisakusawaidused aujasti läbi. Nad wäksid wähe. Leonorele meeldis noore ohwitjeri imelomine wäga, kuigi südamevalu talle rahu ei andnud.

„Teie olete mu heategija", ütles ta wiimaks. „Ja ma usun, nii hästi Teie kui ka minu nooruse peale waatamata jääte Teie rüütlikkude lõpuni."

Armastaw ohwitjer kogeles paar mõtteka sõna, kuid siiski oli ta nii kindel, et ta oma armastusest sõnagi ei rääkinud. Wõib olla, kohustas teda waikima ka Leonore kuurjune olek.

„See on tähtja õige nii", juunas ta iseenest. „Olm ju akabi kõige juurem marr ilmas!"

Ta muustas enese oma kohmetuse hoole ja waatles täis taeraltliku rõõmu Leonore ilu. See oli kõige parem, mis ta iganes teha suutis; sest jääwane ülespidamine rahustas lõpuks ilusalt hispaanlannat. Oli kaunis naljakas, kuidas mõlemad üksteist waikides waatlesid.

Tüki aja pärast kaatis Lieben Leonore tupa, mis ta talle oli üürinud. Ta ärritus ja ta ta õnn suurenesid polewõõra, kui Leonore siia:

„Kuidas see luugu siis lõpeb?"

Ta teletas kindelt ja elatwalt:

„Et Teid teenida, läheksin läbi tulest! Tõa üürisid proua leitnant Liebeni nimele. Nii siis olete amelikult minu waine."

„Teie waine?" ütles Leonore pahafest.

„Ma pidin nii ütleni, wõi aga peaksite Teie miselt teist tõendamata. . Kas meil paia on? Ei!"

See meel waltuistas kalle suurt rõõmu. Ta oli tundmatule naisele andnud jada franki tõmarse eest, mida see oli palunud ära müka. Nii palju oli jõrnus umbes wäärt. Kui pruukest toodi, palus daam teda istet wõtta.

Pärast pruukosti ütles Leonore.

„Teie olete wäga suuremeelne. Jätke mind niid maia. Ma olen Teile wõidit tänulik."

„Kuulan Teie sõna", waltas Lieben ja tõusis üles. Ta sõda seijasas.

Ukki aga näis daam weidit mõlewat. Ta ütles:

„Jäage siia! Teie olete küll weel wäga noor, kuid mul lõpuks ifkagi kaitsjat majja. Ma ei tea, kas ma kumagi weel nii rüütlikku maie leian. Kui Teil aga minu wastu tundeid peoks olnema, mille wäse mul enam minagi õigust ei ole, siis wõiks mu elulugu kõik sõarased tunded ja Teie austuse minu wastu ilhel hoo-

bil hävitada. Olen kõige suurem patune, ja peale selle veel harnane patune, kes süüdi teisele kaela ei jala meeretada. Ma ei või kellegi iifku peale laebada, kõige vähem aga Don Gui Ferrandez'i — oma mehe — peale.

„Kuulake!

„Mu mees on üks meist õnnetuteist hispaanlastest, kes kahe aastat eest Brantsuamaale põgenesid. Meie mõlemad olime pärit Carlagenaist. Ta on väga rikas, võima väga vaene. Ohtul enne pulma ütles ta mulle nelja filma all: Olen milarefordne miljonaär ja mu armastus Sinu vastu on mu elu kõige rumalam kirg. Mõtle ja vali! Olen ma Sinu jaoks liig võnna, siis võtan ma lahku- mite põhjusel Sinu perekonna ees kõik oma peale. See oli nelja aasta eest. Olin viis- teist aastat vana, ja mu ainus muire oli, et omalhes Cortes-reaktsioonil ajal Togu oma varamõuse oled kaotanud. Ma ei armastanud oma peigmeest, kuid ma läksin talle mehele.

„Arvatakse, et mõtleksite Teie täna õhjel, kui Teie minu vastu halastust tundsite, et Teil tegu on uulitajalidrukuga. Ma olen halvem kui uulitajalidruk. Olen kuritegija.“

„Wachtalt olin ma Don Gui naine, kui ta armukadedust hakkas tunnma. Mõnigi polnud tal jelleks põhjust, kuid ta ainas jeda. Ta jai aru mu õnnetuhest. Olin rumal ja wihastasin jelle üle. Mu iifkutunne oli haawatud. Oh, mina õnnetu!“

„Ta puhkes nutma.

„Ja kuigi Teie end siididiate kõige suure- masti kuriteos“, ütles Lieven, „ma jään Teile truuks jurmani. Kui on oodata politseilist ta- gaotsimist, siis ütlege mulle kohe — ma võin põgenemise ette walmistada.“

„Põgenemine?“ kordas ta. „Kuidas mõit- sin jõuda läbi jelle maa, mille kumberd ma ei tunne, mille keelt ma hädawawalt pursin, wagu teate? See ja muud asjaolud armastid mu ära. Esmene kordnik, kes mu passi tahab rewideerida, mõtaks mu kinni. Klahlemata otsib mind kohalik politsei. Mu mees on ar- wataksesti juure bahu wälja kuulutanud. Jätke mind, herra leitnant! Minge!“

„Kuid kohe sõnus ta:

„Ma räägin Teiega wabariik. Ma ar- mastan kedagi keist. Meest, kes pole mu lau- latatud mees. Ja misjuguist meest! Halba meest, keda Teie üngimata wihaks. Ta on mu vastu halb olnud. Aga ta tarwitseb ai- nult õna wabanduseks ütelda, ja ma lendan ta kätte wahel, ei, ei: ja ma langen ja jalgade ette!“

„Teie ei ole jeda küsinud, kuid oma häbis ja abastuses ei taha ma oma heategijat pehta. Ma austan Teid, ma imestan Teid, olen tä-

nulik Teie vastu. Aga räägi ei võits ma Teid armastada!“

Lieven läks nukraks. Võpaks ütles ta waitsest:

„Armuline proua, ärge jeketage walesti mu äkilist nukrust! Ma ei mõtleki jelle peale, et Teid maha jätta. Ma mõtlen ainult järgi, kuidas politsei tagaotsimijest wabaneda. Kõige parem näib olewat: Jääge esialgul Bordeaur'sse. Mõne aja järgi muurehen Teile lae- wapileti, ja nimelt jõidaks Teie kellegi daami nime all, kes Teiega ühewannu on . . . kuigi ta ehk nii ilus ei ole, kui Teie . . .“

Kui ta jeda ütles, oli kõik tulli ta silmis kus- tumud.

Leonore jatkas:

„Don Gui Ferrandez oli kahtlane parteile, kes praegu Hispaanias rõhub. Ühes püewal jättsime meie Cartagena ja oma wana maha. Sellegipärast on mu mees veel väga rikas. Tal on siin Bordeaux's juurepäranne maja. Ka oma äri teeb ta siin edasi. Aga meie elame läitja omaette. Mu mees ei taha jeda, et ma jeltskondlijest elust oja wõtaksin. Paari wi- mase aasta jooksul on tal jelleks politilised põhjusjed. Ta ei kohtida liberaalidega tutmust pidada. Ma pole kogu jelle aja jooksul kahtegi korda külas käinud. Surin peawegu igawuse kätte. Mu mees on aga hea ja juuremeelne inimene. Ainult kahtlustab ta kogu ilma. Ta on hirmus pessimist.“

„Meie õnnetuhest andis ta umbes mee- randaasta eest mu palwete järgi ja üttris Va- riété's looshi. Ta walis kõige halwema, lawa- looshi, et mind noorherra wadajateruumist ei wäeks. Siit mõib ainult näitelawale näha. Muuseas astus siin üles mingi Neapoli volti- shöörtrupp . . . Ah, kuidas Teie mind wih- sama peatsite!“

„Armuline proua“, wastas Lieven, „kuu- san Teid tähelepanelikult, aga oneti mõtlen ma ainult oma abastuse peale. See, keda Teie armastate, on õnnelikum kui mina.“

„Jgatades olete Teie misti kuulnud kuul- jast Mahral'ist . . .“, jatkas Leonore.

„Hispaania kunstratsutajast?“ küsis Lieven imestades. „Muidugi, kogu Bordeaux jooksis ju keda waatama. Ta on karmas ja kema pois!“

„Jah, ja mina arwasin, et ta ka hea ini- mene on. Kui ta omu kunstilididega esines, waatas ta iifsilmi minu peale. Meie käisime tühti etendustel. Rord — kui mu mees para- jasti wälja oli käinud — astus ta mu looshi ette ja ütles Hispaania keeli: „Olen marque- sito armee kapten. Ma jumaldan Teid!“

Kunstratsutaja armastus on wäga rumal. Ja häbi, kes jeda rumaluseks ei pea. Paaril

järgmisel päeval ei läinud ma erum teatrisse. Olin õnnetu.

„Kord ütles mulle mu toaneütsi: Armuline proua, herra Ferrandez on wälja läinud. See kiri saadeti armulisele prouale! See oli Mayrali armastuskiri. Ta jutustas mulle oma eluloo. Ta olla waene ohwriker; häda sundinud ta artistide kilda. Armastusest minu wastu jätka ta jelle elukutse maha. Ta õige nimi olla Don Rodrigo Pimental.

Ja jälle läksin ma Variété'sse. Uskusin Mayrali kannatuslugu. Lugesin ta kirja hea meelelega. Võpaks kirjutasin talle oma poolikki. Armastasin teda kirglikelt, nii kirglikelt, et et mind miski ei kaineškarud, isegi kõige kurwemad leidused . . .”

Ja jällegi nuttis Leonore.

„Dobasin juhust, et temaga kõneleda. Mul oli mingi tahtlus. Kui ta tõesti marquesto armee kapten oli, siis oleks ta wihem ja iseteadwam pidanud olema. Ta kirjutas mulle mitmel puhul, ta karti, et ma teda tõstjelt ei wõlta, kuna ta ainult waene kunstirahutaja olla.

„Ümber kahelks nädalat tagasi sai mu mees teate, et üks ta laewadest Koyani tähenduses jõejuus kinni on jooksnud. Kohje tegi ta otsusteks kohale sõita. Ohtul tegin Mayralile armu kolku lepitud märgi. Selle peale tõi ta omale weel jell ajal, mil meie loophis istusime — meie wärawanaisje kääst kirja, mille ma enne walmis olin kirjutanud. Kui ta hiljem üles astus, nägin ma, et ta rõõmus oli. Olin jelleks küllalt nõrk olnud, et kirjutasin: ma ootawat teda järgmisel ööl ühes aiapoolhes alumise korra toas.

„Mu mees sõitis lõuna paifu aurikuga Koyan'i. Oli pakaw päew, keset juwe. Ohtul teatasin oma toaneütsile, et ma alurnisel korral — oma mehe magadistoas — mõtlen magada. Seal ei olla mi pakaw.

„Oli umber kell üks õhjel. Seal koputati uksele. Mu mees tuli tagasi. Poole tee peal oli ta oma laewa silmanud; see sõitnud rahulikul Gironde'i pidi Bordeaux poole.

„Mu mees astus tuppa, ei saanud aga minu ehmatusest ja kohmetusest aru. Ta küüdis mu kena mõtet, et ma omale wiluma koo magamisteks wälja olin walinud. Siis heitis ta minu kōrwale magama.

„Kujutage omale mu ärritust ette. Õnnetuseks paisbis weel täiskuu. Ei läinud tundigi mööda, ja ma kuulsin Mayrali tulewat. Kōrwalajuba kabinetti ukse-aken oli awatud. Olin unistanud luteramast. Ka kabinetti ja magadistoa waheline ukse oli lahti.

„Oli walge kui päewal. Kuulsin, kuidas Mayral kabinetti tuli. Siis seisis ta mu wõudi ees, minupoolhes külhes. Õnnetus ei lausu-

nud ta sõnagi. Andsin talle peaga märku. Enam ei julge ma armukahele mehe kōrwal.

„Mul ei lähe torda Mayralile teada anda, et wahepeal juur muudatus on sündinud. Võpaks aga märtab ta, et teegi mu kōrwal puhlab. Ta kijub pistoda tupest.

„Simmu pärawt torgan üles. Mayral josis- tab mulle kōrwale: „Teie armule! Ma saan aru. Tüben õigel ajal. Wõi aga tahtsite wälja teha ja waest artisti narritada? Yange tähele! Küll ma jelle poisiga toime saan!“ — „See on mu mees!“ ütlesin taja ja hoidsin ta käest kinni. — „Teie mees? See läks ju täna laewale, et Koyan'i sõita. Meiesugune pole ni rumal, et ta tõste wjaks. Tõste üles ja tule kōrwale kabinetti! Ma nõuan jeda! Muridu äraton jelle magaja. Siis saan kohje teada, kes ta on. Olen tugem ja wäle, ja pistoda on mul kaafjas.

„Kuiigi olen ainult wilets weiderdaja, teen talle ometi helget, et see rumalus on, mind narritada. Kuradi pärawt, ja pead minu oma olema. Siis on tema wisjatur! Sel jurnapilgul ütles mu mees unijelt: „Kes seal kaujub, et ja tema oma pead olema?“ Mayral lamast mu kōrwal wõudis ja hoidis minu ümber kinni. Mu mehe poolnise liigutise puhul tõmbas ta enese meidi koomale. Siiratasin läe wälja, nagu oleksin mehe sõna peale üles ärganud ja ütlesin talle mõndagi, millest Mayral aru pidi saama, et see mu mees oli ja mitte mõni keine armule.

„Võpaks jäi Gui jälle magama. Ta arwas, et ta und oli näinud. Lubasin Mayralile kōit, mis ta nõudis. Ta haljas pistoda lebas wõudis ja helkis kuurwalgel. Mayral nõudis, et ma temaga kōrwale kabinetti läheks. „Mun juba, et see on ju mees. Kuid siiski ebendan ma naeruwäärilist oja,“ urthes ta kurjalit.

„Kui talle kabinetti tahtsin järgneda, ärkas mu mees uuesti, kuid ta ei saanud milleski aru. Kuna ta mind pörawselt armastas, juw- les ja kallistas ta mind ning jurus mu oma winda wastu.

„Mayral, kes kabinettis seisis ja kuulatas, kujutas omale enam kirest kui armastusest ette, et ma ta jira olen kutsunud, et ta mu mehe armastusega wõiks tutwuneda. Jga minut arwasin, et ta müüd tuppa astub ja mu mehe tapab. Ta saab kõigeega korda.

„Alles tund hiljem läks ta minema. Enne kui ta aiast lahkus, tõi ta pistodaga juure klaasakna katki.

„Ehmatasin. Mees kargas wõudist. Kuid ei leidnud miski. Mayral oli wõistjelt ära läinud.

„Kirjutasin Mayralile mitu kirja. Ta ei wastanud. Jah, variété'ski ei pannud ta mind tähele . . .”

Daam peatas.

„Muidugi, ma väsitab Teid“, jatkas ta, endiselt mõttes. „Kuid Teie peate kõik teadma, kui halb ja alatu ma olen.“

„Rahelja päeva eest teatas Mayrali näitejeltstond, et ta lahkus. Armastasin kirglikult Mayrali, jeda meest, kes mind pärast nurjaläinud rendez-vous'd meie majas enam tähelegi ei pannud ja mu kirjadelegi ei vastanud. Ja minemal esmaspäeval põgenesin ma kõige parema abielumehe juurest. Jah, ma warastasin temast veel kõige kaasagi, mina, kes ma peale oma truudusetu südametäie kaasavarats pole jäänud! Võtsin kaasa teemandid, mis ta mulle oli kinkinud, peale selle kirjutustlauast kolmeneli rulli witejaja frangiga. Kartsin, Mayral võiks kaheluse alla sattuda, kui ta teemante müüma hakkab . . .“

Donna Leonore läks ileni punajeks. Dieven oli kahwatu ja kohmetu. Iga ükset sõna sõnas kui nuga leitnandi hinge. Kuid omesti kaswas temas armastus. Leitnant ei suutnud end enam walitjeda, ta kahwas prowa käest kinni. Leonore jättis käe ta pihku.

„Küll olen aga wilets ja alatu inimene!“ mõlles leitnant. „Olen õnnelik, et tohin jeda hästi hoida, kuna Leonore awalikult räägib armastusest kellegi teise vastu! Ja hästi puhkab minu käes kas unustuse wõi hajameelsuse põhjusel. Ah, olen inimene, kel puudub peen tunne!“

Leonore jutustas edasi:

„Wimajel teispäewal, nii siis neli päewa tagasi — hommikul wana kell käis — põgenesin oma mehe juurest. Öhtul enne jeda olin nii alatu, et oma mehele ja wärawawahile unerohtu andsin . . . Selles majas, mille uksest ma lendasin, kui Teie mööda läksite — elas Mayral. Kui ma tol ööl tema juurde tulisin, küsisin temalt: Muid ja nüüd, et sind armastan?“ Olin üllõnnelik. Kui ma teisel hommikul talle näitajin oma teemante ja kulda, lubas ta näitejeltstonnast lahkuda, et minuga Hispaania põgeneda. Aga mu Jumal! Cain aru ta mõhiklusest Hispaania juhtes ja teadis, et ta polnudki hispaanlane. Pidin omale ütleva: Kas ma siis tõesti nii rumal olen, et oma haatuise seon ühe tumeda weiderdajaga. Pah! Mis see tähendab? Kui ta mind ainult armastab! Ta on ju mu elu ihand. Tahhan olla ta teenija, ta truu naine! Ta jäägu oma ametisse. Olen noor. Kui tarwis, õpin minagi ta ameti ära. Ja kui me enam miski ei teeni, kuna olen waraks jäänud — siis suren ta kõrwal wilehujes. Argu siis mind kahjatsetagu! Olen ju elanud ja armastanud . . . Olin hull! Pöörane! Berbers!“

Siegen kaitseb daami:

„Arge unustage, et Teie igamust tundsite oma waga-nõrga abielumehe juures. Ta ei lubanud ju Teid kuhugi. Minu filmis on see Teie juuremaks wabandus. Teie olete ju alles ühelhääliselt äärmisest. Kui palju on sin maal naiti, kes on kõrgesti lugupidatud, kuid kes on palju halvemad kui Teie, — kes ei tunne jügamamas südametäie jäärast kahjatsetust, kui praegu Teie!“

Säävased ja jarnased kõneldanud näisid Leonoret trööstawat. Ta jatkas:

„Kolin päewa elasin Mayrali juures. Iga öhtul läks ta minu juurest otendujele. Eile öhtul laulus ta ära minnes: Pole wõimata, et poliitsei sind mõne läbiotsimisega tükkab. Seepärast wiiu ju raha ja teemandid kellegi usutama jõbra juurde! Kell üks õhjel tawi ta loju, hiljem kui muidu. Olin toda oodanud ja hirmu ühes pea jurnud, sest kartsin, et ta ehk mõnes tateuses oma elu on kaotanud. Ta andis mulle juud, kuid lahkus mu toast uuesti. Oma õnnets olin ma küünla uuesti jüüdanud, mille ta wälja minnes ära oli kustutanud. Tükk aega hiljem — ma olin wahapeal juba maganud — astus teegi meesterahwas mu woodi ette. Nägin jeda selgesti. See polnud Mayral. Haarasin pistoda kätte. Argpüks ehmatas, langes põlvile ja palus armu. Kui Teie mulle miski teete, hädaldas ta, siis leiate jurna tapafirme all!“ Mees oli mulle täitja wastik. Misjuga se nâruga mul küll tegemist on! ütlesin endamisi. Olin julge ja ütlesin, et mul Bordeaux's kõige paremad tunused on ja et ma ta jümapilkkest profuröörri kätte annan, kui ta tõtt ei räägi. „Hea meeslega, wastas ta. Ma pole Teid veel miski rõõwinud, ei raha ega teemante! Mayral on Bordeaux'st lahkunud. Ta põgeneb loju saagiga Pariisi. Ühes tenuga direktori naine. Mayral ostis jelle naise ta mehe käest Teie 25 kuldtukatiga. Mulle andis ta kaks. Siin nad on. Ma annan rad Teile tagasi, kui Teie neid walfakuise pärast mulle ei jâba. Ta andis mulle jelle raha, et ma Teid wõimalikult kawa kinni peaksin. Lalle on 20—30 tundi ette waja! — On ta hispaanlane? küsisin. — Tema — hispaanlane? Ta on pärit San Domingost. Sealt lasi ta jalga, pärast jeda kui ta oma ijanda tappis ja paljaks rõõmis.“ — Mis tuli ta tänawel kord tagasi?“ pärisin edasi. „Ütelge, wõi mu onu heidab Teid wangikotta!“ — Ma ei jukunud siia tulla, et Teid walfata. Siis ütles Mayral, Teie olla ilus naine. Sa lähed lihtsalt minu asemel woodi, ütles ta. See on juurepäwane nali! Kord tegi ta minuga miski sarnast. Nüüd teeme temaga jedašama! Kui ma jeda kuulsin, olin nõus. Kuna mul aga julgus puudus, kõi ta minu postitõllas ukse ette ja tuli ise ta üles, et Teid minu juures-

oleku kallistada. Kui ta Teie juures woodis oli, wiibisin ta minna toas . . .“

Leonore muutus ja ei suutnud enam edasi rääkida. Lõpuks jättas ta ometi:

„Moor artist pajatäs mulle nii mõnegi walusa ja õige üffikasja Mayrali elust. Olin meeleärarheitel. Kas polnud jün tegu a r m u - j o o g i g a , sest ma ei suutnud Mayrali wi-hata. Na ääna mitte. Jumaldan teda . . .“

Leonore katkesbas jutu ja wahbis üffisilmi omawette.

„Imelik wainupimedus!“ mõttles Lieben.
„Mii tarf ja woor maine usub nõidustesse!“

„Lõpuks lahkus noormees, kuida tuli tund aega hiljem tagasi. Naafas oli ta ametiwend. Pidin wastu hakkama. Sattusjüte käsitsi kof-ku. Wõib olla, tahtsid nad mind tappa! De-woofest nõudsid nad minult miski muud. Lõ-putks jõudsin wajauffeni. Jäna Teieta olesk nad mind täna walgi taga ajanud.“

Wida enam Lieben aru sai, et Leonore kuretegijat pööraselt armastas, seda enam kaswas ta oma kirg. Leonore nuttis. Lieben juudles ta kästi. Mii läks kõik päewast-päewa.

Kord, kui Lieben oma armastusest üldistes põnades juutu tegi, küsis Leonore:

„Mu ainus hea sõber, kas polle kirgu mii? Kui mul kord korda läheb Mayralile selgetks

teha, et ma teda kunagi pole petta kahtnud, kas ta hakkaks mind jüis armastama?“

„Mul on wäga wähe raha“, wastas oh-witjer. „Igawuie pärawt olen mängima ha-lanud. Kuida pangaherra, kelle käest raha läte-jaan, mis mulle aja wahetewahel jaadab — laenaks mulle wististi 3- kuni 4-jada franki; tarwitsen ainult paluda kõige hullemal pu-hul annan oma elu jumale ja kuradile. Teie eest teen kõik. Selle wahaga jõitke Pariisi.“

Leonore lendas talle kaela.

„Piha Madonna!“ hüüdis ta. „Miks ei juuda ma Teid armastada! Ja Teie, Teie annate mulle mu pöörase rumaluse andeks?“

„Ääiesti! Ma wõiksin Teid kõige peale waatamata hea meelega naisteks. Piühendaksin oma elu täielikult Teile ning oleksin õnne-likum mees ilmas!“

„Aga kui ma kord Mayrali näeks: oleksin jüis mii halb ja hull — ma joolleksin talle järgi ja langeksin ta jalgade ette.“

Lieben läks maha pärawt punajeks.

„Minult üks rohi teeb mu kerveks“, ütles ta metsikutult fundeldes. „Surm!“

„Ei!“ palus Leonore. „Ära end tappa, mu sõber!“

Leitnant Liebeni ei wainud enam keegi.

Leonore astus Piha Urula kloostri.

Sügisel.

Ungari luuletaja Sándor Petöfi.

Veel õitsmas on lõhnawad lilled kõik salus,
veel haljendab akna ell värisev haab.

Kuid näed sa talve seal mägede talus?

Lund, külma ju mägestik tundu saab.

Veel voogab mu südames suweaeg sume,

veel rinnas mul kevade, ilus ja hea,

kuid hõbeda helki ju ääis mu juuks tuwe

ja talve härmatis katob mu pea!

Lill närtsib, ja elu — see kaob, see kaob...
Oh tule mu kaissu, mu naisuke hea!

Kes täna veel õndsalt mu rinnale wõub,

kas homme mu kalmul ju nutad, ei toa!

Kui enne sind suren, oh üttele, kas nuttes

Sa paned mu laudsile magama?

Ja kui sind vast keegi kosiks nuttes,

kas lahkud mu nimest, mis kannud sa? ...

Kuid heidad sa enesest lesekleidi,

kui leinalipp too ta mu kalmule!

Eks hauast ma rutta välja süis veidi

keskõösel ja wotan ta hauasse.

Seal seegu mu silmad süis kuivaks saavad,

et unus nü kergesti sinu mees;

seal sellega seon mu südame haavad,

mis armastab sind veel sealgi, veel süis!

Sedretäht.

Sakja kirjaniik S. Courths-Mahler.

„Nii siis tuleb pühapäeval teegi minu täht paluma,“ ütles Dora Heinzius atna juures seisdes ja wälja lumetuisusse wahtides. „Pühapäeval sel ajal olen pruut. Pruut!

Kui üsna teiiti olen ma jeda enesele ette kujutanud. Pruut! — Kui palju unistusi, hõiskamaid, päiksepaiselisi, igatsewaid, õndjuses wärjewaib unistusi ümbritsejaid jeda sõna!

Ja nüüd?

Nüüd seisan siin, tummalt, rõhutult, alis-
tuwalt. Wabed olid kõik need unistused. Ma ei tenda mitte wärjewa õndjusega armastatud mehe laialistutatud täte waele, ei hülita mitte õnne pärast nuttes ja naerdes ta nime ega tan-
ge talle kaela. Oh ei!

Asi saab olema üsna teiiti, palju kainenem ja proosalikum. Tema tuleb, mustad riided seljas ja lillekimp glaseefinnastega warustatud kätes, ja peab aupalliku kosjaksone. Ja mina maastan temale sama wõmmilikult midagi, mis talle õiguse annab mind oma pruudiks nime-
tada.

Sieti on see kõik täitja üleawane, sest tema wanemad ja minu ema on ju kõik oma wahel annugi maha teinud. Waranduse asjus ol-
latse selgusel, kihlakaardid on tellitud — ka jõrmused, ja pulmapäew on kindlaks määratud.

Muidu teame meie üksteisest õige wähe —
minna ja mu peigmees. Minult mõne korra ole-
me üksteist näinud — ja jeda alati tema wa-
nemate wõi minu ema juuresolekul. Ja siis
ajastime alati wiisakalt juttu. Selle juures
jõudsiime weendumusele, et üksteisele wanaduse
poolest, samuti juuruse poolest pasjime, et meie
kehalkke wiigu ei ole ja et me ka hirmutawa t
inetud ei ole.

Peale selle on meile wõeldud, et meie oma
iselowimude poolest leplikud ja muidu ka, mõis-
tagi, korrapäralised inimesed oleme. Tema
teab, et mu elukombed laitmatud on, ja minna
tean, et ta elu enam ei ole muutunud kui tei-
sedki noored mehed.

Muidugi — noortel herradel on ju kõlblik-
fuse piirid palju laiemad kui meil, tütarlastel.
Misparast? Misparast on neile nii mõnigi
asi lubatud, mis meile on keelatud? —

Olen nüüd juba ligi kakskümmed wiis
wasbat wana ja ei tunne midagi elust. Juba
ligi kümme aastat olen oodanud „imet“, mis
mu elu pidi täitma walguise ja päiksega. Aga
üks päew järgnes teisele täis hallust ja mina
jään warju — kuigi kindlasse kohta, kus torm
mind ei wõinud tabada. Aga torm on toredam

kui see warjuelu. „See kaswatus“ on lausa
wiletjus. Kui tühine on heast perekonnast pä-
rit neiu elu! Igal pool salga oma isiklikkust,
kõik on wale ja õõnes. warjueelus. Oh —
kordki elada ise oma elu wiiritumas tões —
kordki olla ise oma „mina,“ enne kui ema hoiu
alt lähem mehe hoiu alla, ja enda jälle lasen
juruda uue shablooni jässe!“ —

Dora Heinzius surus käed järsku rinnale,
kui ta mõtted olid jõudnud sinna kohta. Ta
ilusad, muidu nii waiksel ja jahedalt waata-
wad mustad silmad wälkusid ja ta põsed haf-
kasid õhetama.

Ta istus jälle atna juurde ja wõttis kätte
ajalehe, mis ta enne hooletult kõrwale wisanud.
Sälle langesid ta silmad kuulutusetele, mis te-
da juba enne erutanud. Suurte tähtedega sei-
sis üks sõna selle peal:

„Näokattepidu!“

Näis, nagu oleks see sõna talle pealuuse
puurinud. Näokattepidu!

Kui ta kord tohiks sinna minna, üffi, tund-
maba — näokatte warjus! Kui ta kord tohiks
seal oma elu wälga waigistada, mis ta rinda
ähtwardas purustada! Kui ta seal kordki to-
hiks täitja tema ise olla!

Ja ta silmad hakkasid ofustawalt särama.

„Ma lähen! Küll juba põhjuse leian! Ütlen,
et lähen Elli juure. Tema elab alewis ja ma
ütlen, et sinna õõfeks jään! Seda olen juba
mitu korda teinud. Aga seekord lähen hotelli,
panen enda seal riidesse ja lähen pärast pidu
jälle sinna. Hommikul tulen siis jälle nagu
harilikult koju ja teegi ei märka midagi. See,
et mul kasjas küllalt raha on, jeda ei tarwitse
ma emalt paluda. Nii siis — ma lähen! Siis
tulgu jälle igapäewane elu oma hallusega!“

* * *

Kirju inimesteparaw woogab pidulikult ehi-
tud kaalides. Loofted on peaaegu kõik täis.
Sih on täis suminat ja kohinat nagu ülewoo-
lawast elurõõmuf.

Dora Heinzius istub kartlikult saali. Wal-
gele kleidile on ta walge dominow wõtnud. Nä-
gu tatab tal walge poolmass. Ta rikkalikud,
ilusad juured on moodsaaks frifuuriks kuhjatud.
Saal ja kassimarrad on paljad ja laitmata kuju-
ga, ja kleit lajeb ta ilusa, sirge kuju täiest wäl-
ja paista. Jegi riides on Dora enda kitta-
rimmalisest wäikekõbarlusest wabaastanud ja ai-

nult ise oma elujärgustelt silmadelt otjust küsitud.

Da kohmetus paistab silma. Silmapill on ta herradest piiranud, kes vaele viijatuji ütlewad ja teoa tükketada tahavad. Aga tema raputab mahetpidanvata pead ja põgeneb. Kuna ta taha vaatab, las talle järeve tullatje, pörtab ta torru ühe juure, faleda herraga, tel must do-mino seljas on.

„Pa — õnn jootjeb mulle jälle; ma pean taft tinni,“ ütleb mees naerdes.

See naer meeldib Dorale.

Da vaatab mehele näkku. Selle filmad wälguwad üleannetult musta poolmastki alt, mida ta kannab.

„Õnn ei lafe ennast pidada,“ ütles Dora tahatjeft, pijut kohmetult.

Mees paneb neiu kae nagu enefest mõistetawalt oma käfwarrele ja hoiab sellest kinni, kuna ta ise neiu faledat, ükfat tuju heameelega filmitjeb. Põskede ümmargus, lõua pehmuft, ja roofilijed förwaleftad wainuflawamad teda. Ja neiu juuflteft kõrjeb tema poole illes haruldaselt joomaflaw õht.

„Sa oled ilus,“ ütles ta imeflades.

Dora hallab heledaflti naerma.

„Seda näete läbi näoflatte?“

„Ei, — aga jellefl hoolimata. Jää minu juurde, naudivime pidu ilhes koos. Wõi on jul fiin mõni jeltfjiline?“

„Ei, olen ilfjinda.“

„Mina ka. Tule, läheme koos faaltidest läbi ja otflime mugawa kohatjeft. Kas jah?“

Mees meeldib Dorale, ja ta noogutab wai-fides pead.

Müüd kahnab mees ta läest kinni ja juudleb ta kätt faalt, kuff kielihä kinnaste nõõpide wafhelt filma paistab.

Dora tuffatab ja mees tunneb, et ta pu-nastab, näoflatteft hoolimata.

„Sa oled fiin efimeft lorda — efs?“

„Jah; aga kuff Te jeda teate?“

„Do — jeks on omad märgid. Pealegi üteldafje fiin ilfkteifjele fiina. Seda pead fiina ta tegema?“

„Peab jee olema?“

„Jah, kas tead, et fa mulle wäga, wäga meeldib? Sinus on midagi — puutumatu, tahafin ütelda, jellefl hoolimata, et fiin oled, ja mulle näib. —“

Mees katteflab kõne.

„Noh, — mis näib Teile, ei, julle?“

„Pean ma jeda ütlemä?“

„Jah.“

„Mulle näib, et ja põgeneja oled teifljugu-jeft ringkonnast. Oled wiff mangiflaturid fiind, kes fiin lord tahab wabalt lendu proowida?“

Dora õhtas tahatjeft.

„Wõimalif, et jul õigus on.“

Mees pigifltab ta kae kõwemini enefe wafstu.

„Näeb, meie kuulume foffu. Ka minu pan-di küttesje. Aga ärme täna jelle peale mõtle-me — täna oleme wabad — bätija wabad.“ —

Dora kuulab haruldajelt hea mugawujega wõõra põnu ja felget, jooja naeru. Nagu joomafltus lendawad tunnifd. Da unufltab, mis homme on ja mis eile oli, ja elab hingega ainult filmapilgule. Mitte midagi tunda ja mõtelda ei taha ta; ta tahab ainult maiflta nende tundide magufat wabadufi.

Müüd ifltywad nad mugawas nurgas tai-mele taga. Nad näewad kõif, ilma et neid nähtafks. Dora on klaafli wahuweini joomud ja kaotab müüd kõif kartufe. Da ajab wamuf-talt juttu. Wõõras mees ta ees faab teda ligemalt tundma kui ükflti teine inimene, kes teda aastate kaupa tunnufd. Ja ta märkab, et ta ees daam iftub. Ja peale jelle märkab ta, et jee neiu ta peale ifjelaadi nõidufi awaldab. Kwi-gi neiu nagu faetud, wamufd mees ometi, et jee ilus on. Kõif, mis ta temaft näeb, on mõlum, ja kõif, mis ta kuulab, kõlab talle jügawafje jüdamefje.

Mida kaugemale õõ edeneb, jeda enam meeldiwad noored inimejed ilfkteifjele ja filmifjewad ilfkteifl läbi näoflatete palawail filmif. Dora on nagu ifjeenejeft wabanenuid. Da jootwib ainult ilht — et jee õhtu igawefli keftatks. Jänulifelt õhetawad ta huuled ja läigiwad mõrgutawalt illes mehe poole. See jälle peab ifka ja ifka jälle filmifjema neiu ilufaid huuli, mille wahelt teriwed walged hambad wälguwad. Ja weel midagi mõrgutab ta mee-li ja küttesflab ta filmi. Minna ja õla wahel fejfab neiuil wälke, pruun tedretäht. Ifka ja ifka jälle peab ta jeda waatama. See näeb nii ilus wälja walgel nahal, nagu tahafks ta oma imbrufe ilu filmapaiflwafls teha.

Da on nagu jooanud ja ta huuled põlewad igatjedes neiu punafe juu ja wälfefta tedretähe järele. Heameelega tahafks ta neid juudelda. Aga ifka jälle waliflfeb ta enefe ilie.

„Lafe mind oma nagu wäha — ainult fl-mapilgu,“ palub wõõras, teifl juttu tehes.

„Ei — õh ei.“

„Miks mitte?“

„Keegi ei tohi teada, et fiin olin.“

„Oleks jee fiis nii paha? Abielus ja ometi ei ole.“

„Kuff ja jeda tead?“

Mees naeratab, ja neiu filmifjeb teda wota-walt.

„Iltefiin julle juba — fiinus on midagi puu-tumatu. Abielunaijed on teifljugufed.“

Jälle punafltab neiu ilfi — puna wlatab kuni tedretäheari.

Mees nihkub ärewalt lähemale, aga neiu nõjatab tahmatult tagasi.

„Kui wus ja wõim ja oled,“ ütles mees. Veagu palaw woog weewesid need tirkliid sõnad neiuist üle. Woormees näeb, tuidas neiu rind tõuseb ja waob. Ja ruttu paneb ta käsi warred neiu teha ümber.

„Ma armastan sind, magus wäike domino — ja joomitšin, et sind wõitju finni hoida — eluaja!“

Neiu ei liiguta.

Nagu tardunud istub ta palawas, õndsas ehmatuses.

Ja wõõras juudleb ta huuli.

Ette tahab Dora wastu panna, aga siis hoowab jälle palaw woog ta südamesse. Tahetult puhkab ta tema käte wahel ja ta huuled wastawad palawaid mususid. Mõlemad unustawad oma ümbruse. Dora tunneb ainult üht — See on elu, palaw, sügaw elu. —

Singe ahmates lasseb wõõras ta lahti ja hoiab enesest eemale. Ja jälle langeb ta piik wäikese tedretähele. See teeb teda hulluks — ta peab jeda juudlema, ja kui see ta elu mat- jaks — ta peab jeda tegema.

Ruttu rebib ta neiu jälle oma rinnale ja painutab ta tagasi. Ja siis põlewad ta huuled tõwasti, peaaegu walujasti wäiksel tedretähel.

Nagu löök käib neiu kehast läbi.

Ta kargab järsku püsti ja kijub enda lahti.

Selle juures jääb ta wõõra näofatte külge ja rebib selle ta näo eest ära. Kiwistunult seisab ta tema ees ja wahib teda tardunult. Wõõras ei küsi, et ta näofatteta on, waid kah- mab neiu kae järele.

„Anna andeks — ma pidin jeda tegema — see wäike märk wangistas mind kui nõidus,“ ütles mees paludes ja wahib teda põlewal pilgul.

Neiu wahib ifka weel tardunult tema näole ja ei julge liigutada. Mees, kes seal tema ees istub, kes teda taelustas ja juudles, on — Ernst Wollmann, ta tulewane peigmees.

Kirjeldamata tunded woogawad tal rin- nas. Järjule ehmatusele järgneb wärisew rõõm. See ei ole külm, tseremoniaalne Ernst Wollmann, kes teda pühapäeval karmel wiisil tuleb kosima — ei — ta on teda häna teijiti tundma õppinud — ja ei karda äkki enam tema naiseks saamist. Hõiskaw üleannetus täidab ta hinge, aga ta ei anna ennast ära ainja sõna- ga, ega ainja liigutusega.

„Ma pean minema — aeg on juba hiline,“ ütles ta tasakesi.

„Sa oled minu peale pahane. Anna andeks ja jää — tahan olla üsna mehine.“

„Ei, ei, ma pean minema.“

„Oled ja pahane?“

„Ei, ei ole. Aga ma pean lahutama.“

„Siis näita mulle vähemalt filmapilguks oma nägu, märgiks, et ja mulle oled arwoeks andnud.“

Neiu raputas pead.

„Däna mitte.“

„Siis tohin siud jälle näha?“

„Jah, jeda ma luban.“

„Mistal, kus?“

„Seda kuuled pärast. Ma kirjutan Sulle.“

„Sa ei tea ju minu aadressi.“

Neiu kohtub. Siis ütles ta naeratades:

„Siis kirjuta mulle oma aadress üles.“

Wollmann teeb jeda ja ulatab lehe neiu- le.

Neiu kahmab jelle ja kaob ruttu.

Wollmann tahab talle järgneda, aga ei saa rahwamurruist nii ruttu läbi. Kui ta wiimaks wälja jõuab, on Dora trostaga juba lahkunud.

* * *

Järgmisel pühapäeval tuleb Ernst Woll- mann Dorale kosja. Ta on tõesti niisugune, nagu Dora enesele hiljuti ette maalis, ainult et neiu jellepärast nüüd enam õnnetu ei ole. Nagu sijemine walgus järab ta näol. Tal on raste jahe ja rahulik olla.

Ernst Wollmann hakkab fergemini hinga- ma, kui see päew möödub. Küll märkab ta salajase imestusega, et Dora palju ilusam on kui ta uskunud, aga kõik ta mõited wiibiwad alles walge domino juures. Rahutu igatus tema järele täidab ta hinge. Dösel äriat ta üles, sest ta on unes näinud, et ta huuled jäl- legi wiibisid wäiksel tedretähel. Ei aita, et ta enda ise wälja naerab ja oma jõleduse üle wi- hastab. Argates ja uinudes näeb ta ilusat neidu, kel wäike tedretäht õlal, kuuleb ta nae- ru, ta muusikalist juttu — kas mine wõi hul- luts. Sellejuures jääb ta pruut muidugi war- ju. Nagu alati, näeb ta teda ainult ema wõi oma wanemate juuresolekul. See on talle ar- mas. Nii saab ta vähemalt wormilituks jää- da. Ka Dora hoidub temaga üffi kokku saa- mast, ja nii raste kui tal ta on wilu olla, suu- dab ta enese üle ometi walitseda.

Mõni päew pärast kihlust leiab Ernst oma kirjutuslaualt kitta kirja. Wärisewail jõrmil rebib ta jelle lahti ja loeb:

„Kas mõtled weel walge domino peale? Ta igatseb sinu järele ja terwitab sind. Kas kirjutad mulle? Aadress: „Domino 100“ pea- postkontor.“

Uuesti elustatult jurub ta kaardi huultele ja istub kobe laua juurde igatussest-hõõguwat wastust kirjutama.

Ja nüüd sügenes saladuslik kirjawahetus tema ja walge domino wahel. Kirglikud- palawad igatusjõnad, terwe woog armastust ja walusat iha käib nende wahelt läbi. Nad

jarnanewad oma hinges üksteisele täielikult. Ja Ernst kirjutab talle, et lõpetawat oma kihluse ja tahwata katjuda teda omale mõita. Aga siis wastab Dora, et ta kindlate jidemetega on ühendatud ühe mehega ja ta filmapill kirjamahetuise lõpetab ja ta elust igawesti kaob, kui mees oma kihluse katkestab.

Mii seob ta Ernsti kindlasti oma külge.

Ernst palub jällenagemist. Selle peale wastab neiu:

„Pärast oma pulmi näed ja niid jälle — warent mitte!”

Sellega peab Ernst Wollmann leppima ja jällenagemise lootus ajab teda oma pulmi kii-
rustama.

* * *

*

Mäntsikuu lõpul on pulmad.

Noorpaar peatab kihlõidul Tartus. Dora palub abikaaja, teda üheks tunniks üksi jätta. Ta olla wõinud ja tarwitawat rahu.

Ernst läheb kõrwaltuppa, istub toolile ja toetab pea kätele. Ta mõtteb lendawad kaugele ja otsiwad oma armastatud dominot. Palawalt waldbab teda jälle igatsus. Weel kord — weel ainus kordki ta jalledat teha oma käte wahel hoida — weel kord oma huult wajutada pihkisele teditähle! —

Ta pigistab filmad ja wajub unistustesse.

Seal awaneb tajafest üks.

Ernst waatab üles, sest ta usub, et Dora tuleb.

Aga siis kargab ta kui elektril wael üles.

Seal ufke juures seisab ta praegu weel kohale igatsetud unistus. Just nagu toolkord — walges dominos. Ka nüüd katab ta nägu walge poolmassist — ja siis — õlal — teditähht — see ilus, armas teditähht!

Enne kui ta toibuda suudab, libiseb walge kuu ta juurde.

„Siin ma olen — ja pean sõna!”

Nagu meeletu tõmbab Ernst tulija hõlma ja juudleb pruuni teditähhte.

„Sina! Sina! Sina!”

Neiu naerab ja nutab ning wäriseb ta rinnana najal.

Wimaks ärkab Ernst ja waatleb teda kui unenägu.

„Kuidas jaid ja siia — sina — ah, ja pead lahkuma, armas, magus — ja tead ju — ma wõtsin eile naije. Pean su ära saatma. Iga filmapill wõib mu noorik siia tulla”, sofiatab ta murelikult.

Neiu surub enda weel kõwemini ta rinnale.

„Ah — sinu nooriku — selle saadame ära — ma jään sinu juurde, tahaw siind üksi omale — üksi omale!”

Ernst lahwatub ja wigab.

„Magus maim — see ei lähe — nüüd on kõik hilja! Mine, ma palun siind — mu abikaaja kuuleb ja tuleb siia!”

„Ta ongi juba siin, sinu waine”, ütleb Dora tajafesti ja mõtab näofatte eest.

Sumbunud kihatus tuleb Ernst Wollmanni juust. Ta wahib tardinult oma punastawale nahkele, kes talle palawail filmil otja wahib. Kui ijeäralikult muutunud on ta noor nägu.

„Sina? — Sina olid see?” küsib ta kohmetult ja segaselt.

Dora woogutab pead ja annab liihidalt jelselust.

Ernst silmitseb teda kui midagi uut, mõistatuslikku. Ja pöörab siis filmad wäiksele teditähhele.

Siis mõtab ta oma noore naije äkki täis kirge sülle ja surub oma huuled pruunile teditähhele. Ja siis waatawad nad üksteisele liigutuse pärast hingetult filma.

Külwa!

Jaapani luuletaja Fenchu.

Ei leidu pinda, mis ei vilja kannaks,
ei leidu põldu, mis ei vilja annaks!
Seepärast künnna, külwa, kannata!
Ja kui sa oma saatust kirud pahaks,
et elu pole muutunud sul sahaks,
siis, usu, ise oled süüdi sa!

Zuuksewõrd.

Prantsuse kirjamees Michel Corday.

Nad istuvad ükskõige kõrwal autos, herra tüüriwatta juures, proua tema kõrwal, aga nende näol on wahi, lullutatud isime. Nad on majast tülis lahkunud — esimene tüli seitsme abieluwaasta sees. Ja kumbki neist toidab end wäikimas meelepahas. Tuund aega, terve tuund aega oli proua sõidu ettevalmistusteks tarwi- kinnud; see on rekord! Kui mõelda, et see wai- ne ilal õigel ajal walmis ei saa! . . . Oh see hirmus harjumus — see ajab herra meelehei- tesse! Kui täpipoalt on kõik wälja arwatud; umbes kakskümme penikoornat on sõida, ja kõik see on lühia kinnud; terve sõiduwana on rilles! Niid sõidatase niijama, ootamistest ärritatult, katjutusse kaotatud aega kahetõr- die kiirusega taja teha, lardetasse ometi hiljaks jääda, jellepärast mitte täpipoalt ilmuda ja wõib herra närwilikkuse päwast kõltsugu õnne- tuhi karta; terve sõbu on kinnud ja miirgita- tud! Kui inimesed, nagu täna, sõbra juure- einesse on kuttunud, siis on niijugune hiljaks- jäämine otse andeksandmatu; jelle läbi haawa- kasse ju kullujaid; need peawad arwama, et nende toit, nende karsitus ja mure tulli- jatele ükskõik on, kui neid nii kawa kaskasse wadata! Ja siis nende nokkimistest mõne wäikse õnnetuse üle, mida tunnustada ei taheta, nende wai- auto üle, mis alati hiljaks jääb . . . Kui täp- jus kinnugate wiisakus on, siis peaks ta wähemalt autoõhtjate piüle olema.

Alga mis herrat kõige enam wihaatab ja haawab, on see, et ta jelle kergesti kõrwalda- tarwa pahe wästru midagi teha ei jassa; ta tejab siin nii ütelda onna wõimur rajal; siin wald- konnas on ta mõju tihhjal null. Loogika ja mõistuse hääl, ta palkwed, ta õrnus, wäiksed naljatähendusjed ja kallistusedki, januti rõhuta- tud palkwed, õgedad etteheited — kõik need ei aita proua juures midagi. Ei joom abikaasale, teda ta armastab, mitte meeldida, ei hirm ta wiha eest, ei ta teadivus, et jelleläbi kodune elu peatub, ei midagi, ei õgei ühine sõud, sunda proua wäiksest, süütut patku kõrwalstada. Nii wõlwo on ju midagi teha, mida teha ei kohlks, midagi wadata lasta, mida tarwis ei oleks, ja aja- aja mängida, et siis kohludes näha, kui hil- jaks kõik on jäänud. Minjast pahast momentidist beab siis muridugi üle saama, momentidist, mis kõige jelle juures mustaks punktiks on: abika- sa etteheidetest, ükskõik mil kujul need esinetwad.

Sarikult on see ainult lihtsine pill, mis bea jälle umustatakse, aga seekord oli see õge ja teadew. Kõik koondus jeda sümendama.

Juba tuund aega oli herra kaskawias pala- wuses auto ees edasi ja tagasi kinnud; ta imes- tus oli ajajõhul kõusnud pahanduseks ja siis wihaks, mille juure- wael tuli teatud kuralik rõõm, et seekord hiljaksjäämine põhjalikunaks muutub.

Mis prouasse puutub, siis oli ta wiimaks oma wästase ette astunud wäljakuttuwas mee- leolus, nagu see süüdlajede poolele tihhi omare on. Kõkkupõrge oli hirmus; herra koondunud meelepaha tõusis wiimaks kinnu- jeni, üsna lihtsa rajatusõnani, nii et prouagi wihajeks sai ja hewale wästust wõlgu ei jäänud . . . järgnes kiire, kiim sõnawahetus, kus iga wõl tabas . . . siis jäid mõlemad illatatu- lit wait.

..

Ei, tõesti, kui neid ei oleks wodata, nad ei olekski sõitnud! Nad ei oleks kahlunud wõõ- waste ees endid jundida lõhjat nagu kregema, et omawahelist lahkiminekut warijata . . .

Nende nägudel tejab wael see wihane ilme, millega nad ükskõik wõlut aega olid sümmitsemud.

Ja kummagi kättema- juhimu kaskwab wael tihhase wailuses, milles walesti aru- jaamine hiiglasuureks paijub.

Herra õhtib minewikust põhjust, et oma õge- duse õgustada; ta arwab kohl- korrab, mil proua ebatäp- jus ta sõbu juba tumestanud. Siis ka- ieneb ring; joo- wides mihi kaebtuhi leida, toob ta esile niijugusedki wõd, kus hiljaksjää- mist ei olnudki. Terwe raamat libedaid süü- distu- jate kerkib ta waimu- sulma ette.

Proua wõitleb pi- jate- tega, mida walu ja wõhja ta süm- rist wälja pigistawad. Ta õhetab alles haawamistest, mille õjaliseks saanud. Dal on, nagu oleks ta leidnud oma mehes uue ini- mese, eht jämeduse, ilma lahujeta ja kannatu- jella, jelle kõrwal elu niid- wäljakannata- tuks muutus.

Nii sõidawad nad, ilma et wärske tuul suudaks nende wihamõtteid me- lja peletada.

Herra istub kappangest tüüriwatta juures, aga ta kääb wäri- hemad närwilikkust. Ta piitab jeda kalli hiljaksjäämist kawa teha, wähemalt õht õga- gi kaotatud ajast tagasi wõitla. Kull- tub neile jelle tagajärjel õnnetus, siis süüdl- stagu ta abikaasa enmast ise, jeda entam, et tee, beab Jumal, jugugi hea ei ole. Ehti on halbu wä- geseid, mis ei lõpe, siis jälle wiib tee kiirel- bi- keesidit jügawa kurisõiku kõrwalst järsku alla. Kui nõid pagana kääntu- bid ei oleks, kus be

olati nurgade taha kaob, kuma teisel poolt kuristlik aegutab!

Urewalt pigistab herra, kes sõitu väga aeg-lajeks ei taha teha, iga nurga juures pafunapalli; jalg sõidubahandajal, laiseb ta auto paremal pool peaaegu kiviiseina külge puutuda. See on hull, vastukamatu sõit, aga sellekipärast ei lõpetata nad viha; kumbki närib edasi, firub ühise elu ülesandeid ja julasepõlve ja kujutab enesele ette elu, mis ta võhikult oleks võinud ellada. Ja soovides wabaneeda, raputawad nad südames wõhatud kiiktoid, mis neid wabandusest lahutanud.

*

Seal fertib äkki, ainult kaks meetrit neist kaugel, üles autolatus, hriglafuurena, ahwar-dawalt! . . . Noor proua filhatab ja lahmas abikaaaja käsiwarest kinni, kes auto, et kolkupõr-

kest hoiduda, pahemale poole paiskab. Minuit ühikud postid piirawad kuristiku äärt . . . Ühtinimlikku jõuga katsub ta autot seisma pan-na . . . Esimene ratas joošeb kiviuhuniku otša . . . Teine keerleb ju kuristiku kohal . . . See on kõige juurema surmahiramu moment, mis nad läbi teemad . . . Siis seisab auto. Nad on päästetud!

Wärisedes, surmwaahwatult, ilma ainustki jõna ütlewata, istuwad nad kirkig külge kõrwal; ja äkitseht, nagu oleks surma wirrastus neile elu wäärtuse üle seletuse andnud, wagu oleksid nad praeguse kogemuse põrutuse läbi oma tihli bihijusest aru saanud ja oma armastuse suu-rust tundma õppinud — ilma rääkimata, ilma teise poolt liigutust ootamata, wõhawad nad üksteise ümbert kinni ja suudlewad beimetesti kirklikult.

Nõiduslik peegel.

Siina muinasjutt.

„Bea meeles, et ja mulle kena kingituse kaasa tood,“ hüüdis Sanna oma mehele Ky-Ku'le, kes esimest korda peale pulmi linna läks.

„Kas tõid mulle kingitust?“ küsis ta, kui mees tagasi tuli. Linna oli Ky-Ku head teenistust leidnud ja tõi palju häid asju kaasa, mida majapidamiseks tarwis läheb.

„Alga selle tõin sinule“, ütles ta, Sanna kätte metallist peeglit andes. — „Wanta siia.“

Ometi oli Sanna üsna ehmatanud, kui ta peeglist naeratawat naisterahwa nägu nägi wastu waatavat.

„Kes jee on?“ küsis ta kartusega. „Sa-haha,“ naeris mees täie juuga. — „Kes jee on? Ets ja ise!“ See asi pani Ometi-Sanna naerma, ta naeris rõõmsalt, nagu hõbekellukene heliseb. „Kui suur on inimeste tarkus,“ hüüdis ta peeglisje waadates. — „Seal linna oskawad nad inimest üles maalida, leda nad näimudki ei ole.“ Et wastunaerataw nägu üsna ilus oli, kiitis ta, et pilt temaga wäga ühte moodi. — Sellest ajast jaadik oli Ky-Ku maja nagu puur, milles lustilik linnukene elab. Terwed päewad hüppas ja laulis Ometi-Sanna ning silmitses oma ilusat, naerwat nägu. Aga igal ajal on oma aeg. Lõbu ja rõõmu ajal junnitas Ometi-Sanna tütre Di-Sanna. Peres oli nüüd kolm inimest — algasid töö- ja murepäewad. Stallis asi, mis niipalju õnne ja rõõmu andis, peideti kasti põhja. Ja Ometi-Sanna hakkas tööle. Tütar kaswas juureks. Näis, nagu lähels ema elu tütrese. Sest mi-

da enam Ometi-Sanna põsed kahwatasid ja närtisid, jeda enam punetasid Di-Sanna paleb. Ja kuni tütar juba 14-aastane oli, wõis Ky-Ku julgesti ema ja tüdrit laelustades welda: „Nüüd on mul kaks wäikest Sanna't wana ja noor!“ Tütar oli emaga tõepoolest üks kui üks. Nüüd muutis tema maja linnupuuriks; ta ise oli lustilik lind, laulis ja libistas päewad otša. Aga järg tuleb igaihe kätte. Rõõmud tulid ja läksid, tuli töö, tuli ka surm kätte, just nii, nagu igaihele. Ometi-Sanna oli juremas. „Kas tõesti ei näe ma sind enam iialgi!“ kurtis Di-Sanna. „Mu lapsukene,“ wastas ema, „ja wõid mind alati näha, kui tahad. Ma saan alati sinuga olema. Ja ja wõid mind nõnda näha, kui ma noorelt olin, kui ma naersin, ilus olin, just nagu sina praegu. Kui ma surnud olen, wõta mu kasti lahti ja selle põhjast leiad mu ismliku pildi. Ta tehti ju siis, kui ma weel noor olin!“ Seda rääkis ta ja suri. Di-Sanna kurbtus oli suur. Ta tuletas ema sõnu m elde, teqi kasti lahti ja leidis kasti põhjast imekena hiilgawa metallist peeali ja oh õnne, oh rõõmu, sealt waatas talle õnnelikult naeratades ta ema wastu, — mitte wana ega haiglase näoga, waid noore, rõõmsa näoga, just nagu ta noorelt oli olnud.

Di-Sanna hüppas rõõmu pärast. Nüüd istus ta terwed päewad imepildi ees, waatles ema armast nägu. Ta ajas emaga juttu ja ehk küll ema häält kuulda ei olnud, sai tütar kiski ta wastustest aru, sest pildi huuled liikusid.

Oli tütar rõõmus, oli ka ema rõõmus. Oli Di-Sanna kurb, paistis kurbuse wari ka ema näolt, ja tütar hakkas ruttu naerma, et ema rõõmustada, Nõnda just elas Di-Sanna... ükshord käis sealt külast wägema jumalanna Kännuni tark preester läbi. „Mis ja teed, mu laps?“ küsis ta, kui Di-Sannat peegli ees nägi naerwat ja leelutawat. „Ma lõnelel oma õndsa emaga,“ wastas Di-Sanna. — „Ma waatan ema otja ja olen wäga õnnelik, et ema tänana nii rõõmus on.“ „Kas see siis sinu ema on, ja rumal laps?“ ütles tark preester pead wangutades. — „On see kellegi pilt? See on ju peegel ja näitab sinu oma nägu. Kas saad aru — sinu oma nägu? Anna peegel siia —

ma waatan sisse ja wastu waatab minu nägu.“ Di-Sanna ulatab hirmuga peegli ta kätte ja nägi ehmatades, et hiilgawa raami sees wana, kolletanud, tark preestri nägu wasju waatab. „See oli ju oma tugu,“ usutas teda preester. „Minu oma?“ karjatas Di-Sanna nuttes ja maha langedes. — „Müüd kaotasin ma oma ema?“ Ja ta nuuksus ja nuttis maa peal pikali. Siis sõnas halastuse jumalanna Kännuni: „Kraaneetud preester! Onn on teadmata olekus. Mis pärast riisusid ja inimeje õnne teadmiseega? Kraaneelud olid sina oma teadmiseega!“

Ja ta pani targa preestri wande alla.

Onu nõu.

Jaapani kirjaniku **Kyau-Satu-Sai** jutustus.

Ja wanamees jutustas:

Keegi noormees hulkus ööb ja päewad ühest lõbusohast teise ja küllwas raha kahe läega, nagu oleks ta selle tänawalt leidnud. Wanemate ja õigete sõprade palweid ja manitsusi pani ta ainult poole kõrwaga tähele ning käis wana rada edasi.

Tema onu, elutark mees, kutsus ta ühel päewal oma juure. Ta rääkis nooremehega õigetest elu põhimõtetest ja näitas talle lõpuks üht wäikest puukastikest, mille peal seisis kiri: „Hoiukassa“.

„Lilledel raamatust lugesin mehest, kes igahord, kui tal waja oli 100 untsi wälja anda, andis 80 wälja ja ülejäänud 20 hoiukassasse pani; kahesaja juures andis ta ainult sada-kuusümmeend wälja ning pani muu osa hoiukassasse jne., nii et ta 2/10 oma wäljaannetest kokku hoidis ja aja jookkul riffa^{rs} sai.“

See sina müüd niikama, ja pane igast saajast, mis oma lõbus kulutad, 20 sija kastikesse. Kui jeda jätkad ja näed, kuidas raha sel kombel rohkeneb, siis loobud ja rõõmsa südamega nii mõnestki lõbus ja jätab need lõbus täitsa kõrwale. Kra unusta, mis sulle ütlen.“

Nende sõnadega andis ta temale hoiukassa.

Noormees tänas ja lubas selle targa nõu järele teha.

Kolm- või nelikümmeend päewa hiljem tuli üks wana keener kurwalt onu juurde ja jutustas, et noormees pärast onu juures käimist veel enam pillanud ja müüd kerjuskepi ees seiswat.

Weel samal õhtul kutsus onu nooremehe oma juurde ja pahandas temaga ägedasti, mis ta ennast oma lubamisest hoolimata ei olla parandanud.

„Ma olen ustawalt käinud sinu kottuhoidmise määruse järele, armas onu,“ ütles noormees imestades. „Sest ma tundsin tõesti rõõmu, kui nägin, et rahahulk kasvab kasvab. Panin alati 2/10 oma wäljaminekutest kassasse. Nii hoidsin kokku tunaele saajast 20, eile wäikest saajast, mida wälja anda laawatsefin 100, ja tänana kolmesajast kermelt 60 untsi. Kottuhoidud raha, mis aja jookkul kasvab, ei kasvunud aga küllalt korralikuks summaks. Sellepärast mõtlesin: käin kuni kewadeni suurema hoolega lõbusohdades ja panin alati 2/10 oma wäljaminekutest kõrwale, siis kogub hoiukassasse wärshti tubli summa. Nii siis olen hoolega sinu nõu järele teinud, armas onu, ja palun minu peale mitte pahane olla!“

Wanaõnna ütles: „Õdige parem arstirohi muutub narri käes kihwitiks!“

Uforismid.

Itaalia kunstnik **Leonardo da Vinci**.

Iga pahe jätab jälje meie mälestusse, peale kõige suurema pahe — surma, mis häwitab mälestuse ühes eluga.

Ei ole see — rikkus, mida mõib kaotada; õige wara on head omadused, kuid neid ei saa kaotada, ega jätta need meid maha.

Kaebtusraamat.

Wene kirjanik A. P. Tšehhõw.

Puhkab ta, see raamat, eriti jels walmistatud puldikeseš raudteejaamas. Puldikese wõri „hoitud jaamašandarmi käes“, tegelikult pole aga mingi wõtit waja, sest pult on alati lahti. Awage raamat ja lugege:

„Lugupeetud herra! Euleproow!?”

Selle alla on joonistatud nägu pifa nina ja jarmelestega. Näo alla on kirjutatud:

„Sina oled pilt, mina portrec, sina oled elajas, mina mitte. Mina — olen sinu nägu“.

„Sõudes šita jaama ja waadates loodust läbi akna, lendas peast kübar. Š. Šarmonku.“

„Kes kirjutas, ei tea, aga mina lollpea loen.“

„Šättis enesest mälestuje kaebtuste laua ülem Kolowrojew.“

„Šitan ülemusele oma kaebuse konduktor Kutšhini kohta häbematusse üle mu naise wastu. Mu naine ei teinud jugugi lärmi, waid wastuokša, püüdis, et kõik rahul oleks. Samuti ka jandarm Khatwini kohta, kes haaras toorelt minu õlast kinni. Elukoht on mul Andrei Šwanowitš Tšehhejewi mõisas, kes tunneb mu ülespidamist. Ametnik Samolutšew.“

„Mikandrow on sošialist!“

„Üles häbemata sündmuse wärske mõju all . . . (maha tõmmatud). Šõites läbi selle jaama, olen pahandatud sügawama šidame jopini . . . (maha tõmmatud). Mu šilmade

ees šündis järgmine tegu, mis kirjeldab here-dates wärwides meie raudteede korda . . . (edasi on kõik maha tõmmatud, peale allkirja). Kurški gümnaasiumi 7. klassi õpilane Aleksei Sudjew.“

„Dodates rongi awašõitu, waatšejn jaama-ülema nägu ja pole temaga jugugi rahul. Teatan jellest kogu raudteeliinile. Tähelepanelik šuwitaja.“

„Tean, kes jeda kirjutas. Kirjutas M. D.“

„Šerrased! Teltšõi walemängija!“

„Šandarmi naine šõitis eile puhwetipida-ja Kostjaga jõe taha. Šoowime kõige paremat. Šandarm, ära maga!“

„Šõites läbi selle jaama ja olles näljas, tahtes midagi šüita, — ei leidnud ma paasturooga. Diaakon Duhow.“

„Bargi, mis antakše“ . . .

„Kes leiab nahšportšigaari — andku ära kasšasše Andrei Šegorõitšile.“

„Kuna mind lahti lastakše, nagu joošštu ma palju, šis šeletan, et te'e kõik olete kaabakad, ja wargad. Šelegrafist Kosmodemjanski.“

„Štiige end headusega.“

„Katike, armastan teid pöörajelt“.

„Palun kaebusraamatusse mitte kõrwaliji asju kirjutada. Šaamaülema eest Šwanow 7-es.“

„Kuiigi šeitsmes, kuid oneti lollpea.“

Ei wangu!

P. Grünfeldt.

*Ju rambib rajus raudne käeranne,
ju mõõndub mõõgakölin, jäädes wait —
mind valdab vaikne wäsimusevanne
ja rammetuks teeb eluraskus rait . . .*

*Kuid süda, süda — ei see veelgi wäsi,
veel temas tuksub noore-ea tuik;
ehk wäsiški ju mõõka kandmast käsi —
ei südant sumbuta veel surmasuik!*

*Sest olgugi mul eluulus ahas,
hing töötab teistega veel ikka kahas —
ei are eesmärk südames veel hangu!*

*Las ohatavad jalad, kurnub keha,
hing teab, et temal palju on veel tehu —
ka wanaduses süda veel ei wangu!*

Saaremi võre tagant.

Daani kirjaniku Børge Janssen'i romaan.

5

"Ja oli jelle peale pahane, et ma Wiini, Berliini ja Nagasakit ei tunnud."

"Nagasakit? Kes on Nagasaki? Mina teada ei tunne."

"Mina aga tunnen Nagasakit. See on kauba- ja sadamalinu Kiuisu saarel Jaapanis ja tal on sadajaitse tuhat nelijadatuusteistkümmend elanikku."

"See on ju päris hull — Kiuisu. Teie olete ju päris professor!"

"Professor? — Mis see on?"

Nüüd järgnes lühike seletus, esiti professori kohta, ja siis mõttis Fatme sõna, et kindralile pikemat geograafilist loengut pidada. Kui ta viimaks lõpetas, oli kindral lõbusas meeleolus, silitas ta kätt ja ütles:

"Teie peate kindra nägema, kuidas kõik veel heaks jääb. Olete ju päris pärl. Kui kõik meie nekrutid niijugused oleksid kui Teie, meie waestel ohwitseridel ei oleks niipalju tööd. Wabandage, aga üks wiga on Teil ja see on, et oma mehe vastu liig aupakkis olete. Seda meie, mehed, ei jõua kannatada. Kui Teile sohin nõu anda, siis kandke pead püsti ja ärge alandage ennast tema ees!"

Fatme waatas kindralile üsna kohtunult näkku.

"Aga ta on ju minu mees!"

"Ja sellena Teie sõber ja mitte Teie isand ning käskija. Pealegi põhjeneb see kõik arusaamatusel. Väheimal järeloomtlemisel peab üttelema, et õieti midagi ei ole sündinud. Kivicala ei ole Teile ju veel paha sõnagi ütelnud."

"Ei, jeda mitte. Teie ei ütelnud midagi. Paremini oleks ta mõinud mind lüüa."

"Teid lüüa — wuih!"

"Aga ta waatas mulle ijaaralikul otsa — ah, kui õnnetu ma olen!"

"Ei, armas proua, küll Teie jälle saate õnnetuks. Üstuge mind. Mina tunnen Kivicalat nagu iheennast ja tunniistan, et ta mulle meeldib. — Noh, sellepoolest oleme ju ühel nõul — eks?"

Fatme filmas järeleid.

"Nii, nüüd minge koju ja ütlege talle — ei, paremini ärge ütlege talle midagi, — ta mõiks meie wäikse kohtamise üle pahane olla."

"Kohutamine — mis see on?"

"Oh, ei midagi, ei midagi. Nägemiseni, ja teineford tulge rõõmsamas tujus! Mina tahan Teile eest seista, tahan heameelega Teile isaks olla. Kuid teistest küljest soowin ma ka,

et mu tütrekene õnnelik oleks. Ja siis ärge unustage üht: pea püsti!"

"Kui ma jeda juudan," ütles Fatme ja lahkus.

Kindral wajus toolile, ajas jalad pikka ja pomises muigades:

"Bagana fena ja armastuswääriline wäike nekrut!"

17.

Koduteel mõtles Fatme wahetpidamata kindrali wiimaste sõnade peale. Kas oli tal tõesti õigus? Kas mõttis ta Wiko sel kombel tõesti? Kui ta jeda katsus?

Aga ei, Wiko oli ju ta mees, ta isand!

Kuna Fatme jelle üle järele mõtles, jalu- tas Wiko fodus toast tuppa, ja wahtis afnast wälja, itka jälle, itka jälle, ilma lõpmata.

Kuhu mõis Fatme ometi minna? Mis see kõik tähendas? Ta ei olnud Fatme vastu olnud, nagu ta oleks pidanud olema. Aga põhjalikult waadates olid need kõik ju ainult wäikesed asjad. Sellegipärast mõisid neist tekkida mäed, mis nende wahetele mõisid tekkida.

Aga lollus — Fatme oli ometi nii ilus — ja hea ja tark. — Nagasakis, kuipalju elanikka seal nüüd oligi. Talle tulid meelde ainult kuusteistkümmend. — Ah, Fatme oli ju ta ainus wäike, armas waine — aga kus, kus mõis ta ometi wiibida?

Ta waatas jälle — waatas afnast wälja — ei kedagi. — Jah seal, üks üsna noor Türgi mein siidis ja kulbtikandustes. Nägi imeilus wälja. Kas oli ta tõesti nii ilus wõi oli see kostüüm, mis ta iluaks tegi?

Siis hakkas ta lustilikku lauluwiiši trallitama. Kus oli ometi kitarr, et wõimalik oleks laulu saata?

Ta kahmas nurgast armja mänguriista ja nägi alles nüüd, et jelle keeled katkenud. See tegi ta jälle kurwaks ja järeloomlikuks.

Ukki kuulis ta trepil kiireid samme ja kohmetas.

Üks awanes.

Fatme seisis ta ees.

"Kus ja ometi olid?"

"Mina," wastas Fatme uhkesti tõstetud peaga, "mina ei olnud kusagil."

"Ei kusagil?"

"Noh, olin igal pool ja ei kusagil. Käisin jalutamas"

"N — i — i?"

Buko hohmetas nooriku kerget tooni kuuldes ja jattas:

„Mis ja mulle ei ütelnud, et wälja lähed?“

„Sellepärast, et lord heameelega tahtsin äkki minna.“

„Nii — jeda ja tahtsid? Ja lasti mul ennast siin oodata.“

„Oodata — ja ootasid mind?“ ütles Fatme äkilise joojusega ja langes täitja ojaft wälja.

„Kas ja minu peale siis enam pahane ei ole?“

„Mina sinu peale pahane — ei!“

Fatme wõttis ta ümber kiini ja ütles:

„Siis ei oleks jeda kõile ju tarwis olnud.“

„Mida ei oleks tarwis olnud?“

„Minu külastäiku!“

„Sinu külastäiku — kus ja käijsid?“

Noorik punastas ja kogeles:

„Tema ei taha, et ma julle jeda ütlen.“

„Aga nüüd, laps, lõpeta mõistatuslikud kõned. Kelle juures ja käijsid?“

„Herra kindrali juures.“

„Kindluse kommandandi juures?“

„Jah.“

„Mis ja temalt tahtsid?“

Fatme oli tulipunajeks läinud ja oli juba peaaegu walmis Buko ette põlwili langema ning temalt andeks paluma. Siis tulid talle kindrali sõnad meelde, ja ennast uuesti sirgetes ajades ütles ta kindla häälega:

„Käisin temalt abi palumas.“

„Temalt abi palumas! — Aga milleks?“

„Palusin teda, et ta mind aitaks kind se-
pitada!“

Nüüd lihtlas Buko ta enesest eemale; ta huuled kätisid kokku, kuna Fatme piiraretega wõitles.

„Mis julle meelde tuleb?“ hüüdis ta. „Kas ja siis aru ei saa, et ja sellega meid mõlemaid oled pannud santsi, naeruwäärilisesse seisu-
korda?“

„Seda mina ei usu. Sest herra kindral ütles, et ma käitsa dieki olen talitanud. Jah, ta kiitiski mind!“

„Aga, armas Fatme, mis on siis temal sellega tegemist? Kas siis jellest weel küll ei ole, et teised inimesed linna ümber jooksewad ja meist tühja juttu ajawad? Nüüd hakkad sinagi meie wäikesi hõõrumisi maailmale kuulutama.“

„Kes räägib meist tühje jutte?“

„Kõik tühja jutu weskjad — nende ninas muidugi kõige pealt süündinud von Sprinkel-
nagel.“

„Proua ooberst?“

Jah, just tema. Ta jutustab meist kõige jugu paha ja inetust.“

„Aga ta on ju minu sõbranna. Käib tihti

mind vaatamas ja räägib siis minuga alati lahkesti ja sõbralikult.“

„Jah, jeda teewad nad kõik wast. Kuulawad sind üle ja juhiwad sind mõnele lahksele tähendusele, mille üle nad pärast siis hirmitawad.“

„Nad ei armasta mind siis mitte?“

„Ei, waid wihtawad sind — wihtawad sind juba sellepärast, et neist ilusam ja noorem oled.“

„Aga nad on ju risti-inimesed.“

„Jah, vähemalt peawad nad endid nendeks. Aga ja käijsid siis tõesti kindrali juures?“

„Jah.“

„See oli mõtleмата tegu — kuidas ja selle peale dieki tulid?“

Fatme hakkas ägedasti nuussuma.

„Ma ei jõudnud enam kannatada, et ja minu peale pahane olid. Ma armastan sind ju südamest, ja nüüd ei ole ja minu peale ka enam pahane. Eks ole, Buko?“

Ta juures enda mehe rinnale, kuna see pehmel, kurwal tooni lausub:

„Ei, ei, mu armas! Aga jeda ei tohi ja enam teha. Seda lubad ja mulle. Eks?“

„Jah, jeda ma luban. Nüüd aga juudle mind, Buko! Näita mulle, et mind weel armastad.“

Buko wõttis ta pea käte wahese ja juudles naist otjaessele.

Fatme naeratas wäsinult ja silmitses teda piirafilmaal. Selle juures tulid talle meelde Buko endised palawad juudlused.

Siis lahtus ta waitides, istus akna juurde ja waatas wälja rohelistele mägedele. Kaugel eemal nägi ta üht walget nõhkeed, mille peale ta kaua ja sügawates mõtetes wahtis.

Buko jäi oma kõhale liikumatalt seisma. Ta südames walitses iheäralik waitus.

Warsti pärast jeda läks ta oma tuppja ja pani ukse oma taga lukku.

Fatme toetas pea kätele. Ta meel oli wäike ja jüda kurb. Mõtted tulid, mõtted lenda-
dasid, — kindral! Ta armas, kindrali nõu polnud aidanud — aga wahest ei wõinud ta temagi peale kindel olla. Wahest oli temagi nagu teised. Oh, kui inetu, et nad nii wilet-
jad ja talle walu walmistajad! Mis oli ta neile teinud? Aga kui nad teda ei armastanud, kui ta neid ei wõinud ujalbada — siis polnud tal ilmas peale Buko kedagi! Ja tema...

Kaua istus ta ja wahtis juuril, kurwil silmil oma ette.

Siis hakkasid kirikufellad helisema.

Ta pani käed kokku, mõttles wana paatri Iwani peale, kes talle juured käsud armastu-
set, usust ja lootusest kätte õpetanud. Smelik, et risti-inimesed wõisid tema wastu niisugu-
jed olla!

Siis jäid kirikukellad wait; aga laugest kuulis ta wäiksest moxheest muesšini kaebepalweid Allah poole ja ta lollupandud käed läksid lahti. Ta mõtles oma isa, Mira ja lapseea peale. Tooford ei olnud ta ilal nii õnnetu kui nüüd — tooford . . .

18.

Mõni päew hiljem olid kõik Serajewo tühjajutu weskjad suures ärewuses.

Oli nimelt sündinud midagi siamaani fuulmatut, skandaalset ja wihastawat.

Proua ooberst oli ühel enne lõunal, kui Awicala teenistuses wiibis, Fatme juures olnud ja selle juures oligi sündinud skandaal.

Armastuswääriline daam oli nagu hariikult kõige naeratawama näo teinud, oli õige allalastuw ja sõbralik olnud, oli mitu korda wäikse nooriku kätt silitnud ja talle jutustanud, et Fatme kõige magusam olewus olla.

Aga mis oli kõige selle ülewoolawa lahkuse ja südamepoojuse pakk olnud? Jah, see kõlab uskumatult. Kuid sellegipärast on tõsi, et kõige magusam olewus äkki, nagu oleks teda üs nõelanud, üles oli karanud ja mitte midagi aimawale sõbrannale kõiksugu jämedust ja häbematuft kaela puistanud, nii et selle õrn silda kõige tõsiemast oli põrutatud.

„Kõigemagusam“ Fatme oli talle muu seas ütelnud:

„Mistarmis ütlete mulle niisuguseid meelitusi? Oma südamest mõllete ometi hoopis teisiti!“

Warijedes ja ärewuse pärast kahwatu, oli proua ooberst kogelenud:

„Mis Te sellega tahate ütelda?“

„Mis ma sellega tahan ütelda? Ma tean wäga hästi, et mind wihkate, et minust paha räägite ja et mu wihajem waenlane olete. Ja nüüd olgu Teile öeldud, et mina Teid samuti wihkan!“

Sündinud von Sprinckelnagel oli oma terawa nina õhku tõstnud ja ukse juurde tuihudes hüüdnud:

„Ma langen minestuses! Te tapate mu ära! Nii tänate Teie mind mu ausa püüde eest Teid kõrgele tõsta! Aga jee peab Teile kalliks olema. Teie unustate täiesti, kes ma olen!“

„Ei, jeda ma ei unusta. Toofoste nüüd linnas jälle ringi ja tõrwate mind. Seeford on aži jeda wäärt!“

„Küll Te minust kuulete“, oli proua ooberst weel hüüdnud, kuna ta uksest tui meeletu wälja tormas.

Kui Awicala teenistusest kaju tuli ja kuulis, mis sündinud, oli ta ešiotja wawalt nae-

ratust warjata juutnud, siis aga tõsi näo teinud.

Fatme aga ei juutnud kuidagi aru saada, et ta walesti talitanud, ja Wufogi pidi eneses tunnistama, et noorikul õigus oli. Kuid ilm olla ford nii rumal ja ülekohtune. Tema alla pidawat inimene enda heitma, ja nüüd tulla talle kahtlemata äilejeitma.

Temale? Wufole?

Jah, warsti olla tal mõimata nende inimeste kestel weel elada.

Fatme waatas talle arusaamatult otja ja hakkas nutma. Wufo trööstis teda ja seletas talle, kui ettemaatlik inimene ilmas peab olema, et lollus ja rumalus teda ei purustataks, ja Fatme nuttis ja nuttis, kuid ei mõistnud, miks see kõik nii oli ja mis ta tähendas.

Silmapiilgu hiljem wõttis Wufo oma mütsi ja pani wõõrõõle.

„Wufo, kuhu ja lähed?“

„Ah, teenistusesse.“

„See ei ole tõsi, Wufo.“

„Ei ole tõsi — ometi. Aga kui jeda õieti teada tahad, siis lähem otjeteed oobersti juurde. Siis on aži joores.“

„Dobersti juurde? Mis ja temast tahad?“

„Mis ma temast tahan? Tahan paluda ja pean paluma temast wiimase loo eest wabandust.“

„Wabandust — miks? Ütled ju ise, et mu õigus on.“

„Jah, armas laps, jul on küll õigus, aga sellegipärast —“

Fatme silmad läksid suureks ja ta raputas imestades pead.

Wufo pidi naerma, ütles aga tõsielt:

„Jah, see on inimlik maailm, millesse ja oled jattunud. Aga niisugune ta ford on!“

„Kuri, paha, inetu maailm!“ hüüdis noorik meeleheitlikult.

Weel kaua pärast Wufo lahkumist seisis Fatme liikumata ja wahtis tardunult ukse poole.

Siis käis ta kehast läbi külmajudin. Kõik ta ümbrus paistis olewat jääne ja tühhi.

Wiimaks istus ta akna juurde.

Kui õnnelik oli ta olnud ešiotja, kui ta jiu wõis istuda päikse ja walguise käes, kui ta wõis waadata ja näha kõike, mis tahtis ja juutis, ilma et ta waadet wõre oleks takistanud. Ja nüüd ei tundnud ta millestki enam rõõmu. Talle tuli meelde rõõm, mida ta muft kleiti ja ehteasju nähes tundnud, kuidas ta inimest, kõiki neid risti-inimeste armastas, kes ta wastu ölid olnud kõik nii head ja armjad. Ja nüüd?

Ta mõtles kindrali peale. Päew päewa järele oli ta oodanud, et Wufo sellest terwituse toob. Ta oli ju lubanud, et kõik korda saab. Aga Wufo ei olnud terwitust toonud. Kas oli siis kindralgi jamašugune kui teised? Kas wa-

letas temagi kõik need ilusad sõnad, mis ta temale oli ütelnud?

Ja Bulo — ah, suur Jumal! Kuidas pidi see kõik lõpma?

Ta tegi Bulole nii palju muret. Aga mis mõis ta parata? Ta ei teadnud ju teistki olla. Oh kui ta seda teaks — kui Mira siin oleks olnud. Tema teadis nõu anda — kõige tarvis! — Mira!

Ühtlasi nägi ta kõik oma ees, ijamaja, aia, kodu, igatjhes selle järele, igatjhes jeda veel furd näha — hüppas üles, läks ukse juurde — ei, mis kasu mõis sest olla?

Ja jälle mõttis ta istet ja jatkas väike mõttee vaatlemist, mis laugelt mäeküljelt silma paistis.

*

Wahetajal oli juhtumus, nii uskumatast kui ta kõlas, juba linna tunginud.

Terawaninaga proua oli wiist koju minnes teel mõnede tuttawatega kokku saanud, ja need olid jälle kohtunud teisi tuttawaid. Igatahes oli lugu teada ja jeda jutustati ja kuulati palawa ijuga.

Kuid ta mõju ei olnud ihejugune.

Daamid muidugi tegid pahase näo, kui lugu jutustasid wõi kuulsid. Südamel tundsid nad aga headmeelt, et sündinud wõi Sprindel-nagel furd terawaga kokku juhtunud. Sest ooberstiproua oli tõesti mõimatu tühja-jutu-tesija. Mu Jumal, mispärast oli waja en-nast mõrastesse asjadesse jegada?!

Mii mõtlefid daamid, kui jutuga edasi tor-masid.

Mehed, sellewastu, olid ausamad.

Waemalt oli see uuem uudis kasiinosse jõudnud, kui ajalehed kõrwale pandi ja üle-üldine naer algas. Naerdi waljusti, aga rää-giti taja, ja kuulda oli sõnu, nagu: "See ei tee wanale grammofonile kahju." — "Seda oli ta wäärt." — "Tõesti, juurepärane väike, tragi proua pooll!"

Kõlasid klaasid.

Joodi proua Fatme terwiseks. Seda tehti ilma nime nimetamata. Muidugi oli noorel proual õigus ja muidugi peeti temast suurt lugu. Sest sündinud wõi Sprindel-nagel oli furd nende oobersti proua, ja maailm oli ihe-laadiline ja hull. Ja sellejärele tuli elada!

19.

Proua Fatme elis, kui arwas, et kindral jamajugune oli kui teised.

Kui ta miwitanud oli Kvicatalaga asjast rääkimast, siis seisus põhjus selles, et ta enne tahtis täieliku operatsioonikawa teha. Ta tahtis ennast näidata ojataw strateegina.

Teenistuses oli ta Kvicalat peaaegu iga

päew näinud ja tähele pannud. Sellejuures oli ta leidnud, et noormees ifka veel kurb ja mahalõbbud oli. Sellest järeldas ta, et abielu-paari wahelord veel ei olnud paranenud. Ja sellest oli tal kahju.

Siis tuli oobersti proua lugu ja kindral-tas kindrali usaldust ilusa nekrudi wastu weei enam, aga jundis teda Kvicalat ka oma juurde kutsuma.

"Pagana igaw lugu", algas ta, kui fut-jutu ilmus.

"Ma tegin herra ooberstile juba waban-duse", ütles noor leitnant.

"Mii, tegite? Noh, dieti ei mõtelnud ma jugugi jeda asja."

Kvicala waatas kindralile küsimalt näkku. Ta ei teadnud, mille poole see tüüris.

"Mina ei kutsunud Teid selleks, et Teiega linna liikuwast tühjust jutust rääkida. Teie proua oli nii lahke ja käis minu juures."

"Seda ma tean, herra kindral, aga —"

"Mis aga? Teie arwate wiist, et mina ei peaks ennast Teie asjadesse jegama."

Kvicala waitis.

Kindrali nägu hakkas õhetama.

"Aga Teie mõtate omale sellejuures wale teijukoha. Sest esiteks olin mina juba alga-sest jaadik Teie eraasjadesse jegatud. Wiistiski mäletate veel lugu, mis mul siin selle wana tükkasega — Teie äiaga — juhtus. Peale selle tunnen hundi Teie wastu ja — wahest veel enam — Teie proua wastu, kes minu arust tõsine pärl on. Ja sellepärast peate üks-teijega hästi läbi saama. Kas jaate minust aru?"

"Jah, herra kindral."

"Teie armas proua on furd ju garnisoni tüige. Ta on meie kõige noorem nekrut. Sel-lena seisab ta minu ihearalise kaitje all ja jeda on ta ka wäärt. Teie mõite temaga juba rahul olla. Kas ta pole ilus?"

Leitnant noogutas pead.

"Ja hea? Südamest hea?"

Leitnant noogutas uuesti.

"Ja tark, wäga tark?"

Leitnant silmitses ülemust imestades. Ta jai aru, kuhu poole wana herra tüüris.

"Jah, ta on wäga tark", jatkas wana kind-ral, "wähemalt olen mina temalt palju õppi-nud. Näitujeks kuulsin temalt, kui palju elamik-ka Nagasakis on. Olen selle jälle unustanud. Ja siis oli tal veel peas kõne, mis ma Teie pulnwapäewaks pidasin."

"See kõik on wäga ilus, herra kindral. Ja ometi seisab meie wahel wahesein, mida raske on kõrvaldada", wastas Kvicala. "See on enam tundeast. Ma armastan oma naist, ei ole ta heade omaduste wastu ka pime, ja tõesti ei ole meie wahel ka mingisugust tõsist lahku-

minekut. Aga ma kardan, et me ajajookju iksteisele wõdraks jääme. Seal on tuhanded asjad, kus meie waated lahku lähewad."

"Lollus", ütles kindral ärewalt. "Ma mõistan hästi, mis ütelda tahate. Teie, näitjeks, ei passi, et Teie noorik minu juurde tuleb nõu küsima ja oma häda kaebama. Kuid just see on minu arvates liigutaw. Ta on ju maailmas üksi. Miks ei peaks ta siis oma südant wälja puistama ühele wanale mehele, kel teiega, woortega, head mõtted? Ja siis veel üks küsimus, Kvicala: mispärast on ta nii üksi? Kelle süü see on?"

"Muidugi minu süü."

"Õh. Mul on hea meel, et sellest aru saate ja jeda tunnistate. Sellepärast wõtke jüdamesse, mis ma Teie nüüd ütlen: ärge tehke ennast ja oma head prouakest jõeledate tujudega õnnetuks. Mu Jumal! Rooma ei ehitatud ühe päewaga walmis. Teie abikaasa on pärit ringkonnast, kel meie kommetest ja wiisidest aimugi ei ole, ja sellepärast ei wõi temast ka nõuda, et ta Teiega kohe kohaneb. Selleks on waja aega, ja jeda peate talle andma. Teie ütlete, et teda armastate. Kui asi tõesti nii on, siis wõidab Teie armastus ka kõik takistused ja raskused, mis veel Teie õnne ees seisawad. Kui olete tark ja armastuswääriline, küll siis Teie abikaasa peagi muutunud oludes kodumeh. Kuid Teie peate teda sellejuures aidama ja toetama. Seda wotan ma Teilt. Nüüd minge koju ja ärge norutage pead. Ma panen Teid ka edaspidi tähele, ja kui ma muudatust ei näe, siis peame jälle nõu ja otsime uusi abinõusid ja uusi teid, et sihile saada. Põhut hea tahtega õnnestab see. — Ma tänan Teid, herra leitnant!"

Pikkamisi hammers Kvicala kodu poole. Aga kurbtus ei olnud ta näolt weelgi lahknud.

20.

Kahelja järgmist päewa pani kindral Bukot hooplega tähele. Juba mitu lorda tahtis ta teda jälle oma ette kutsuda, et ta pead peasta. Sest Kvicala kurbmeel kestis edasi. Midagi pidi sündima, ja sündiski.

Ühel hommikul parooli juures said Kvicala ja mõned teised ohwitserid käsu Moriteneegro raja äärde Mileki kindlusele minna.

Loomulikult andis see käsk põhjust mitmejuguksle etendustele. Doberstiproua oli rõõmu pärast kui meeletu; ta ei kahelnud filmapilkugi, et see Kvicalale karistujeks oli määratud. Küll oli see karistus õige pehme, aga kindrali poolt ei wõinud ju enam oodata.

Fatme peale awaldas see teade hoopis teistjuguist mõju. Esimene, mis ta Kvicalale ütles, oli: "Milla! reistme?"

"Meie? Armas laps, see käsk käib ainult minu kohta. Kindluses pole naiste koht. Sina pead siia jääma."

Fatme wahtis teda juuril silmil.

"Seda ma ei tee. Kes ütleb, et pean jääma?"

"Sinu sõber — kindral!"

"Kindral?"

Fatme hallas nutma. Kindral, ainus hing, keda ta usaldanud, oli ta waenlane.

Kvicala tõestis teda ja lubas talle tihti kirjutada.

"Kirjutada! Mis kasu on mul sellest? Oh Buko, Buko, jää siia, jää siia! Kui ma kindrali palun, siis —"

"Aga jeda ja ei tee!"

"Buko!" hüüdis woorid ja ajas endia tema ees ähwardades ja wälkuwail filmil sirgeks, "see lamberpaigutamine sünnib wistiski sinu omal poolil. Sa ei armasta mind enam, tahad minust lahkuda ja mind siia üksi jätta. Aga hoiu ennast, Buko!"

"Armas, hallis laps, kuidas ja ometi niijugustele mõtetule tulled?! Mispärast soowisid küll sinust lahkuda? Ei, sinu on olemas wahi sõjawäeline käsk, mida tingimata pean täitma ja millest ma loobuda ei wõi. Õnn weel, et see komando laua ei kesta!"

"Laua ei kesta! Sa ütlesid, et see on komando määramata ajaks. Ja mind tahad ja siia mu waenlaste keskele jätta. Buko, kuidas wõid ja ometi jeda teha!?"

Nooriku hädal muutus paluwaks, pehme; ta surus endi ta rinnale ja jättas:

"Ah, Buko, wõta mu kaasa. Ma tahan siit nii heameelega lahkuda, tahan lahkuda kõigist neist pahadest inimestest ja sinuga üksi olla. Sa wõid ju mu oma ette kadulasse wõtta wagu lord Mihajla kallal. Ma surun endi sinu liigidale, juudlen sind ja tahan sulle olla nii hea, nii hea."

Buko tundis, kuidas ta siida tõwasti põksus. Ka Fatme tundis jeda ja surus ennast weel kõwemini ta rinnale. Nad wägid mõltes mõlemad jeda walget suipäewa, rohelisti metsi, kui waa nende all lendas, ja Fatme jostikas omia wauasama hädlega:

"Oh Buko, lase mind wäljas elada üsna üksi. Kas mõletad weel, mis mulle pulmapäewal ütlesid? Meie oleme üks, hüüdku nad wäljas. Jah, kui ka termel ism meie wastu on, mis sellest. Meie lõhume filmad omia kaaga ära. Wäljas heitab woiailm, sees oleme meie ainult kahelkest."

Buko siida tõmbus kokku. Ta ei olnud ennast waihe wastu nii üles pidanud, kuidas ta jeda wileks pidanud tegema, ja see oleks nii terge olnud. Ta juudles Fatmet, meeliskult ja ägedasti. Fatme filmad loitsid; nii ei olnud

Buko teda enam ammu juudlenud. Ta armastas teda omelti. Ta oli mõinud. Buko oli tema pävalt, tähtsa tema pävalt.

Ja ta hüüdis:

„Buko, Buko, ma-tõhin omelti kaaja tulla!“

Buko raputas pead ja ütles:

„Arnjam, parem Fatme, kui ja teatfid, kui hoameelega ma ju kaaja võtaksin! Aga jee on ju mõmata!“

„Mõmatu!“ hüüdis noorik ahaakades ja ta käsitvarred rajusid maha. Kõik ta sees värises. Juba oli ta oma mõidu ja armastuse peale kindel olnud — ja nüüd . . .

„Mõmatu?“ kordas ta peaaegu kõlatul häälel, ja Buko hakkas teda jõujalt ja õrnalt kallistama, ise üteldes:

„Jah, laps, kas ja siis aru ei saa, et see, mis nõuad, mõmatu on, kuigi mul palav soov on sind kaaja võtta. Aga ja pead siia jääma. Teisiti see ei lähe.“

Nüüd valdas Fatmet juur hirm. Ta oli Bukos siis tõesti eefinud ja Buko oli talle valetanud. Ta ei mõelnud, mis ütles. Ta kisus enda tahti ja hüüdis mürdunud häälega:

„Teisiti ei lähe, ütled ja — kas ja siis noes ei ole? Mis on sul tegemist kindraliga, komandoga? Sa waletajid, kui ütlesid, et mind armastad. Võta mu kaaja! Võta mu kaaja, Buko!“

„Ma ei või, ei või!“

„Sa ei taha!“

Fatme rajus kofku, nuttis, nuuksus, ahas- tas ja ei kuulnud Buko õrnu sõnu.

Päeval pärast seda oli ta rahulik. Kuid näitas, nagu oleks ta filmist kõik hiljaks kustunud. Buko kõnles kenuaga kui lapsega. Fatme naeratas väsinult, ega mõistnud teda. Tuhanded mõtted mõtlesid ta waeses peas. Kord tahtis ta minna kindrali juurde, kord mitte. Kõik ei mõinud ju tagasi võtta, ja tal käisid filmarjudinad üle jalgja, kui mõles, mis sünnib ja veel võis sündida. Fatme armastus teda, oli teda sihamaani nii meeliskust, nii ägedasti armastanud, nagu ainult Fatme võis armastada — ja nüüd?

Mis aitajid ta sõnad, ta lihtised sõnad? Teda tahtis ta ja mitte ta sõnu. Aga ta ei mõinud, ei, ta pidi kaska täitma ja — Fatme armastus ei mõinud ju selle läbi kofe kustuda. Sels oli ta liig tugev. Pealegi ei jäänud ta ju kauaks ära. Kõik kufuti ta warsti tagasi, ja siis — siis tahtis ta oma naist kaeluskada ja juudelda. Dabsumine oli raske. Uaa süü oli temal enesjel, ei kellegil teisel. Kindralil oli õigus. Ta oli olnud narr ja pidi nüüd mõtma oma peale. Põhja neitsi Maria, kui jee aga liig raskest ei läinud!

Järgmisel päeval pakiti ohvitseri kohvrid hobuste selga ja tehti kõik reisisks valmis.

Kuudus ainult veel viis minutit filmapi- gust, mil Buko „kollases bastioonis“ pidi ja- dubasje kargama. Aga veel ei olnud ta Fat- met jumalaga jätnud.

Fatme andis talle kätt, filmiltjes teda kava ja ütles siis, iseäralik tõla häälel:

„Buko, tule warsti tagasi.“

Buko hakkas ta käest kinni.

„Fatme, minu armis, armas Fatme, ole nüüd hea ja armas. Neg tuleb, milal ja aru saad, et ma teisiti teha ei mõinud kui tegin. Ma ei ole ju ise oma peremes, waib pean mõ- ma kuulma ja käsu käide jaatma, mis ülemus annab. Lootuskult oleme warsti jälle ühes- koos. See neg usu kindlasti, et mu mõtted alati sinu juures mõitvad.“

„Jää siia, Buko!“

„Ei või!“

„Võta mu kaaja, Buko, võta mu kaaja!“

„Ei või!“

„Ei taha!“

Nooriku filmad lõitfi.

Tõis hirmu hakkas Buko ta käest kinni. Noorik et liikunud.

„Fatme, et ja seda mõit ütelda ja mind haavata! Omelti — jälle vägemisemi! Põhja neitsi kaitstu sind!“

21.

Järgmisel hommikul istus Fatme oma ak- na ees, wahtides üles rohelisel mäel seiswale mõheele. Ta nägi wälja hakkwatu ja ta juu- red, mustad filmad olid tuhmid, Sõ oli nut- tes mõbda läinud.

Ühtiselt kumardas ta läbi akna wälja. All ranawal seisis üks looritatud naisterahwas.

Looritatu liiskas pea kullashe, et looris ole- wa augu kaudu paremini näha. Neude pilgud koftajid, ja Fatme hüüdis:

„Mira!“

Wäljas seisja nokutas pead.

„Tule üles, Mira! Misk ei näidanud ja en- nast waremini? Ma igatsefin nii wäga sinu järele. Tule!“

„Wahitsejanna!“ wastas wanake. „Ja mi- na olen sinu järele igatsehes weriseid pisanaid nutnud.“

Kofe selle järele ka seisis Mira ukse ees. Fatme juhtis ta tuppa.

„Mii, siin elab minu wälse Fatme — anna andeks. Ma tundsin sind ju ploominisena, juure ploominia ja magusa ploominia. Sa elad siis siin? Ja loorika? Ja misjugukses riie- tes?“

Mira seisatas ja waatas imestades ringi. Siis kobas ta Fatme kleidiriidet.

„Kui khus ja walge siin kõik on! — Ja mis on jee seal? Ah, wiist istumiseks?“

Ta tähendab toolidele. Fatme naeratas ja

nofutās. Mira lähenes pükkamisi ja kartlikult ühele toolile.

„Kas tahan kord jellele istuda — ainult silmapilguks?“

Wanake istus.

„Ja kuipalju heeralitka asju?“

„Ja tähendas piltidele seintele ja raamatukapile.“

„Need on wist lugemiseks? — Oled ja juba lugema õppinud?“

„Jah, olen,“ ütles Fatme wõltsi, tahmas ühe raamatu ja hakkas lugema.

„Kas see on koraan?“ küsis Mira ja pilutas filmad. „Ah ei, unustasin, et —“

Fatme pani raamatu ruttu käest ja ütles: „Müüd aga wõta loor ära, Mira. Siin mehi ei ole. Minu mees wõib wõist.“

„Wõist? Wõist?“ küsis wanake, lasti loori laugeda ja filmitjes Fatmet inimestades. „Kuidas wõis ta minu roosist lahutada?“

„Ja filmitjes Fatmet jälle terawasti. See pööras kõrwale ja ütles:“

„Müüd näitan sulle terwet maja, Mira.“

„Nad käisid waast tuppä. Wanake oli inestuse pärast otse teele. Kõõgis, kus kõike loobati, pöördi ja teerati, wõttis Fatme tüdrukut äratamiskella ja teeras üles, nii et see löönna hakkas.“

„Mira kargas tagasi, ajas filmad suureks ja hakkas täiesti kõrist naerma. Fatme naeratas ja ütles:“

„Jah, alguses wõisid minagi siin tundide kaupa istuda, tellaga mängida ja teda hellikemat kuuldes naerda.“

„Seda wõid veel müüdi. Ah, südametone, lase mind veel kord oma heledat naeru kuulda! Olen jellest küllalt kaua ilma olnud.“

„Ja Fatme katjus wanakele hooivi tähta. Aga see ei läinud hästi korda. Mira pigistas filmad kinni ja ütles:“

„Aga miks ja ei naera?“

Fatme naeratas summutult.

„Kas ja siis enam naerda ei oska? Enne naersid wist heledalt ja puhtalt.“

„Oles magamistoaas, tähendas Mira wõõritele ja küsis, mis tarwis need olla.“

„Meis magataks, nagu teie kodus diivanitel magate.“

„Wanake filmad käisid suureks; ta jalgatas wõõrite ümber ja kohas wõõriteid. Siis naeratas ta ja kostas:“

„Noh, kas oled mehega rahul? On ta armuline isand?“

Fatme noogutas pead ja pööras kõrwale.

„Siis istusid nad jälle taas; wõdi kohwi ja wanake sai jutufaks.“

„Ah, mu roosikene, sul on juba põhjust õnnelik olla. Wõid teha, mis tahad, ja sul on

wõipalju ilusaid asju, mis sinna rõõmustawad.“

„Jah, esiõija oli mul neid lust waadata. Iga asi tegi mulle suurt rõõmu!“

„Esiõija — müüd mitte enam?“

„Järgnes wäike waba-aeg. Mira filmad wiibisid wahetpidamata Fatmel.“

„Wimaks libisejad nad kõrwale, wõttisid wõs ringi ja jäid kõpaks peatuma mõrkadele ja püstolidele, mis Austria teisri pilsti seinale kinnitati.“

„Ütle kas, mis sõjariistad need on?“

„Ohwitseri mõõgad.“

„Austrialaastel?“

„Mira toonitas jeda sõna. Fatme waatas maha, püüdis juttu teha pöörduda ja küsis:“

„Noh, kuidas elad ja siis kodus, Mira?“

„Ah mu roosikene, jah, elan riisama. Just kui enne. Walmistat wõitu, õmbles, armu- kasjale pühwa ja lastan rooje. Jätkä seejanna, ilma wahelduseta, aga mul on rahu.“

Fatme ohkas.

„Miks ja ohkad, mu roosikene?“

Fatme ei wastanud.

„Jah, rahu on mul ja ma ei karda. Minu käsi käib hästi. Aga tihti mõtlen ma oma — wana, armuliku herra peale.“

„Ja filmitjes Fatme uuriwalt. See punas- taas.“

„Ja peale?“

„Jah — jeda teed ju jünagi?“

Fatme pea wõjus longu, kuna Mira jätkas:“

„Jah, tema oli armuline isand ja hea — ah, kui hea ta oli minu wastu ja kuidas ta sind armastas!“

„Jah, Mira, jeda ta tegi.“

„Siis jäid mõlemad waat. Wimaks ütles Fatme:“

„Noh, ja sinu isand on ta wist hea?“

„Jah, on — aga Mustkafa, armuline Mustkafa!“

Fatme kõwis üles ja hakkas jalgutama. Mira filmitjes teda terawasti.

„Ja temagi igatseb sinu järele!“

„Kes jeda ütles?“

„Ei teegi. Mat mõtlen jeda ainult, mõtlen jeda ainult nii.“

„Kas teateid ei ole — Stambulist?“

„Ei tea, mu roosikene. Aga ma usun, et wana Saladinil teateid on.“

„Ja need on?“

„Ei tea.“

„Siis mine Saladini juurde kuulama. Tahaksin heameelega kuulda, mis ta istast teab. Tule homme jälle, Mira, ja too teateid.“

„Ja andis Mirale peotäie raha.“

„Siis jäi ta üksi. Oli kohmetu ja ohkas.“

„Nahu. Jah, jeda tundsin minagi kord!“
Ja ta pill langes mõrkadele.

22.

Fatmel oli olnud hirmus, kohutav öö.

Ta waest pead olid piinanud metsilud unenädod. Ta oli Bulko kõrwal jalutanud aias, mis täis kirwitid tulesid. Bulko sõistles kalle õrnu põnu, muusika mängis pehmeid wiije — aga jellest läbi kajas hülite: „Mõtke oma wande peale!“ Ahwardades kõlas kaja mägestikus.

Kuid koha selle järele kuulis ta teist häält. Need olid kahjalöögid. Tema istus Bulko ees sadulas. Maa lemdas nende all. Aga koha nende taga kajasid teised kahjalöögid, lähemal, ifka lähemal, ja üks hääl, see oli isa hääl, hüüdis: „Mõtke oma wande peale!“

Ja Bulko andis hobusele lamusseid. See oigas, norstas, hullus. Ja isa lahmas temast kinni, pistis talle noa kätte ja hüüdis: „Tapa ta, tapa ta, tapa ta Alti ja Solimani eest!“

Tema palus ja palus. Aga pidi, pidi käs-
ku näitama!!

Seal tema ees lammas Bulko oma weres, surmatud tema läe läbi; ta wiimane pill oli teda habanud. See oli olnud pehme, kurb. Fatme tahtis ta ette põlwiili langeda, temalt andeks paluda. Aga isa hoidis taft kinni ja hüüdis: „Tule kaja! Jäda ta sira, et ronwad ta filmad wälja wõlmad!“

Siis oli kõif uppuud nagu ukku. Kuid läbi udu kerkis nähtawale Stambul oma kuplitega ja minarettidega.

Rahwas woolas kottu. Turbanite ja lasta-
miste siiditilkandused kirgawad ja härawad. Sammet ja siid, pärlid ja kalliskiwid surawad ja härawad päälse läes. Seal taga linna wärawa juures aga ootab üks wana, pime kerjaja, Ta sirutab wälja oma kollased, kondised käed, raputab pead, wigab, ohtab ja furdab. Üks juurtjugu kadi roheline turbaniga, jääb ta ette seisma ja küsib:

„Miks ja siin istud, waramees?“

„Allah on mind karistanud, on mu filmade walguje wõtnud ja müüid palun ma juure Allah nimel armuandeid!“

„Seda pead ja saama, waramees,“ wastab juurtjugu kadi kõwemini, et kõif ümbrus ta sõnu kuulaks, „sest waamatute waamatud on kirjutatud, et paljre pool teed paradiisi on. Paas-
tumine wiib wäljaku paradiisi wärawale. Annad ja aga waejele leiba, siis awanewad paradiisi juured wafkwarawad sinu ees. — Sälh, wõla, siin on minu wilets and Allah nimel!“

Nende sõnadega wiskas ta mõned hõbera-
had wanamehe kalfisesse turbanisse, ja kõif te-
gid jedajama.

„Aga ütke mulle, auwäärt wanake, kus koo-
tased ja oma wagemise?“

„Ah, juur kadi, mul oli kord tiitar, ilus kui õhlepäike, kerge kui hommiku-
kaste. Aga kirstlased wawastajid ta minult; efsiti wõtsid nad Ali ja Solimani, siis tiitre. mu wiimse ja ain-
ja! Ma põgenejin wõõrlike eest — nad olid ju wagemamad — põgenesid Stambuli piha-
linna. Aga iga päew, sest filmapilguft, mil päike oma tulesilma awas, kurti ta tema kinni pigistaks, sefin ma linna wärawa ees, wahtisin ja wahtisin lääre poole, ootasin, lootsin, et di-
tar kord tuleks. Mii wahtisin ma enda — pi-
medaks, suur kadi; mu filmade walguks kustus, ja oma tiitart ei saa ma tiial enam näha.“

„Waene wanake, mis su nimi on?“

„Mustafa on mu nimi.“

„Waene Mustafa,“ ütles kadi ja lastsu
pillkarni. „Küll Allah karistab sinu tiitart!“

Ja kangel ümbruses kishendas rahwas kõwe-
mini ja kõwemini: „Waene Mustafa! Küll Al-
lah teida karistab!“ —

Karjatades oli Fatme üles karanud. Toas
walitjes surmawalikus. Efmene koiduwalguks
tunqis turppa ja ühes temaga kuulis ta ligiläht
mošheelt murdesini hürket: „Allah on suur!“

See käis taft läbi.

Täis hirmu peitis ta pea padjasse, ei jule-
nud üles waadata, pigistas filmad kinni.

Aga see ei aidanud. Ta nägi nähtinud,
fishelangenud nagu, kust talle kaks surnut filma
otja wahtisid. Ta kõrwad kohisesid ja kumise-
sid: „Waene Mustafa! Küll Allah karistab
sinu tiitart! . . .“

Ta hüppas üles, waatas metsikult ringi.
Seal, seal langes efmene koidukiir Maria pil-
dile. Ta langes põlwili ja palus, palwetas:

„Piha Maria, kuule mind, aita mind!
Ma olen pattu teinud. Aga ma ei wõinud ju
teistiti!“

„Waene Mustafa, waene Mustafa,“ kõlas
ta taga.

Ta kiskus neitsi pildi seinalt ja suudles se-
da ifka ja ifka jälle:

„Piha ema, aita mind, aita mind! Minult
sina wõid mind aidata, ja sa bead jeda tege-
ma Kumala armastuse ja waeje Fatme parasi!“

Sööleb tema taga kauaenesid, faugenesis,
kuni täitka kadusid. Kõif jäi wakkaks. Siis
hakkasid kirikufellad löbma. Ahe Maria!

Ja Fatme suudles piha kaju, pani enda
ruttu riidesse, wõttis balweraamatu ja roosi-
frantsi ning ruttas kirikusse. (Järgneb.)

Ajakiri „ROMAAN“

(II aastakäik)

Ainuke ajakiri Eestis, mille sisuks on ainuõiguslikult jutukirjandus rahvusvahelises ja väärtuslikus valikus.

Läinud aastal ilmus rohkes valikus tõid 49 rahvuse silmapaistvate kirjanikkudest.

Rahvused olid järgmised:

Albaania, Ameerika Ameerika-Saksa, Armeenia, Arishi, Austria, Balti-Saksa, Baski, Belgia, Bulgaaria, Daani, Eesti, Greeka, Hiina, Hispaania, Hollandi, India, Indiaani, Inglise, Islandi, Itaalia, Jaapani Juudi, Kroaati, Leedu, Läti, Montenegro, Mustlased, Neegrid, Norra, Persia, Poola, Portugaali, Prantsuse, Provence, Rootsi, Rumeenia, Saksa, Serbia, Soome, Soome-Rootsi, Tatari, Tirooti, Tshehhi, Türgi, Ukraina, Ungari, Viaani, Wene.

Wäärtusliku ja mihmekesise sisu peale vaatamata on

„ROMAAN“ rahvalik ajakiri ja loetaw igaühele.

Tänavu tahab „ROMAAN“ veelgi enam rõhku panna sisu mitmekülsuse peale ja loodab, et sennine suur poolehoid veelgi laieneb ja tiheneb.

„ROMAAN“ pole kuulutuste-leht, kus kinni maksetud leheküljed tugejale teisikordsest hinnast alla arwatakse, waid

„ROMAAN“ on ajakiri, kus lugeja 40 marga eest saab 32 suurt lehekülge tõsist ja huwi-

tawat lugemist

Ainuüksi nimi „ROMAAN“ ütleb, et „ROMAAN“ pakub paremaid romaane (igas numbris kaks järgewat), kui ükski teine ajakiri

„ROMAAN“ on kõige suurema läbimüügiga ajakiri Eestis — teiste kuulutuste peale vaatamata. Seda tõendab iga juhuslik ajalehemüüjagi. Ja meie wõime uhked olla, üteldes, et see läbimüük on „ROMAANI“ sisu hea toimetamise tagajärg.

Läbimüük ütleb ka, et „ROMAAN“ seisab kindlal alusel ja wõib tagada lehe korraliku ilmumise, nagu minewalgi aastal.

Tellimishinnad on järgmised:

1923 aasta peale (24 Nr.)	M. 750.—
1/2 aastat (12 Nr.)	M. 400.—
1/4 „ (6 Nr.)	M. 225.—
1 kuul peale (2 Nr.)	M. 80.—
Üksiknumber	M. 40.—

Tellige veel täna kas peatalitusest, wõi abitalitusest ja agentuuridest üle riigi wõi aga lähemast postkontorist

== Tellimine kestab edasi! ==

Address: „ROMAANI“ talitus, Tallinn,

Niguliste tän. 16.

Nõudke ainult Kokka!

Wale arwamine on, et taimewõi pahem on kui koorewõi.
Taimewõi „Kokk“ on maitsew ja sisaldab sama
palju raswaollusi küi koorewõi.

Tarwitage „Kokka“ niisama kui koorewõid.
Proowige ise „Kokka“ ja otsustage siis.
Nõudke „Kokka“ igast kauplusest.

Ärge arwake, et taimewõi „Kokk“ pahem on kui Soome
ja wäljamaa kaup; „Kokka“ walmistab wäljamaa meis-
ter, wäljamaa retseptide põhjal.

„Kokk“ on niisama hea kui koorewõi;
wimasesst aga poole odawam!

Jällemüüjatele protsendid!

Aadress: TALLINN, Allika tän. nr. 10.

Shokolaad Kausmann & Ko. Kompwekid

Shweitsi
Piima
Dessert
Noisette
Silva
Mignon
Vanille
Kalew jne.

Casée

Shokolaadi
Kärbid
(shokolaadi)
Paberid
Dessert
Karamell
Monpensler
Marmelaad
Pastilla jne.

Tallinn, Narva maantee nr. 32.